

บทที่ 2

การขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้ศึกษาการขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า ได้แก่ ครู หัวหน้า และ พระภิกษุ โดยจะกล่าวถึง การประเมินน้ำหนักความผิด การขอโทษและไม่ขอโทษ กลวิธีการขอโทษ และ การปรากฏของกลวิธีการขอโทษและความสัมพันธ์กับน้ำหนักความผิด ตามลำดับ

ผู้วิจัยศึกษาการประเมินน้ำหนักความผิดของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าเพื่อวิเคราะห์ว่าผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าแต่ละกลุ่มประเมินน้ำหนักความผิดของแต่ละสถานการณ์อย่างไร และยังสามารถนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบได้ว่าสถานภาพเป็นปัจจัยสำคัญต่อการประเมินค่าน้ำหนักความผิดของสถานการณ์การกระทำผิด หรือไม่ อย่างไร

จากการประเมินน้ำหนักความผิดของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง น้ำหนักความผิดกับการขอโทษและไม่ขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าการที่ผู้วิจัยศึกษารวมไปถึงการไม่กล่าวขอโทษด้วยเพราะอาจมีผลจากสถานภาพ และน้ำหนักความผิด ซึ่งเป็นปัจจัยที่มุ่งศึกษา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษากลวิธีการขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า และความสัมพันธ์กับน้ำหนักความผิด ได้แก่ ชนิดของกลวิธีการขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า และการปรากฏของกลวิธีการขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าและความสัมพันธ์กับน้ำหนักความผิด ดังต่อไปนี้

2.1 การประเมินน้ำหนักความผิดของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

จากสถานการณ์ความผิดทั้ง 9 สถานการณ์ ผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า ได้แก่ ครู หัวหน้า และ พระภิกษุ ได้ประเมินน้ำหนักความผิดในแต่ละสถานการณ์ความผิดดังตารางต่อไปนี้

น้ำหนักความผิด	สถานการณ์ความผิด		
	ครู	หัวหน้า	พระภิกษุ
น้อย	เดินชน	เดินชน	โทรศัพท์
	โทรศัพท์	โทรศัพท์	มาสาย
	ผิดสัญญา	ทำหนังสือที่ยืมมาขาด	ทำหนังสือที่ยืมมาขาด
ปานกลาง	มาสาย	มาสาย	เปิดเผยความลับ
	ทำหนังสือที่ยืมมาขาด	ผิดสัญญา	กรอกคะแนนผิด
	ตำหนิรุนแรง	ตำหนิรุนแรง	ผิดสัญญา
มาก	เปิดเผยความลับ	กรอกคะแนนผิด	เดินชน
	กรอกคะแนนผิด	เปิดเผยความลับ	ตำหนิรุนแรง
	ทำร้ายร่างกาย	ทำร้ายร่างกาย	ทำร้ายร่างกาย

ตารางที่ 1 การประเมินน้ำหนักความผิดของผู้พูดที่มีสถานภาพสูงกว่า

จากตารางจะเห็นได้ว่าครูและหัวหน้าประเมินน้ำหนักความผิดใกล้เคียงกัน ในขณะที่การประเมินน้ำหนักความผิดของพระภิกษุนั้นค่อนข้างแตกต่างออกไป ครูและหัวหน้าเห็นตรงกันว่าเดินชน และ โทรศัพท์ เป็นความผิดเล็กน้อย มาสาย และ ตำหนิรุนแรง เป็นความผิดปานกลาง เปิดเผยความลับ กรอกคะแนนผิด และ ทำร้ายร่างกาย เป็นความผิดรุนแรงมาก ครูและหัวหน้าประเมินน้ำหนักความผิดแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยคือ ครูเห็นว่าผิดสัญญาเป็นความผิดเล็กน้อยส่วนทำหนังสือที่ยืมมาขาดเป็นความผิดปานกลาง ในขณะที่หัวหน้าเห็นว่าทำหนังสือที่ยืมมาขาดเป็นความผิดเล็กน้อยส่วนผิดสัญญาเป็นความผิดปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูให้ความสำคัญกับหนังสือ ซึ่งเป็นแหล่งความรู้มาก

การประเมินน้ำหนักความผิดของพระภิกษุนั้นค่อนข้างแตกต่างออกไป กล่าวคือพระภิกษุ เห็นว่าความผิดที่เล็กน้อยที่สุดคือโทรศัพท์ ในขณะที่ครูและหัวหน้าเห็นว่าความผิดที่เล็กน้อยที่สุดคือเดินชน พระภิกษุกลับเห็นว่าเป็นความผิดรุนแรงมาก การที่พระภิกษุเห็นว่าเดินชนเป็นความผิดที่รุนแรงมากอาจเป็นเพราะว่า พระภิกษุนั้นจะต้องสำรวมทั้ง กาย วาจา ใจ และมีสติรู้ตัวเองเสมอ การเดินชนผู้อื่น แม้ว่าจะไม่ได้ตั้งใจก็ถือว่าเป็นความประมาทและไม่สำรวม ดังที่ปรากฏในหนังสือวินัยวินิจฉัย (คณะกรรมการกองตำรา มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2535 : 84) ว่า ภิกษุพึงสำรวมกายให้เรียบร้อยทั้งเมื่ออยู่ในวัดและไปนอกวัด การมองให้ทอดตาลงต่ำแต่อย่าก้มหน้าเดิน และปรากฏในหนังสือวินัยมุขเล่ม 1 (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระวชิรญาณวโรรส, 2541:197) ว่ามีคำกล่าวในพระสูตรบางแห่งว่าภิกษุผู้ไม่ม่งมาย ย่อมแลเห็นข้างร้าย ม้าร้าย อันมาตามทางและรู้จักหลบหลีก

พระภิกษุเห็นว่ามาสายเป็นความผิดเล็กน้อยในขณะที่ครูและหัวหน้าเห็นว่าเป็นความผิดปานกลาง พระภิกษุเห็นว่าเปิดเผยความลับเป็นความผิดปานกลางในขณะที่ครูและหัวหน้าเห็นว่าเป็นความผิดรุนแรงมาก พระภิกษุเห็นว่าตำหนิรุนแรงเป็นความผิดที่รุนแรงมาก ในขณะที่ครูและหัวหน้าเห็นว่าเป็นความผิดปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะพระภิกษุคือผู้ครองศีล ต้องสำรวมทั้ง กาย วาจา ใจ จึงไม่อาจใช้วาจาตำหนิผู้อื่นอย่างรุนแรงได้ ดังที่ สมเกียรติ วันทะนะ (2542:253) กล่าวว่า ในภาษาไทย เก่านิยมเรียกพระสงฆ์เจ้าว่า เจ้ากู หมายถึงผู้เป็นใหญ่แก่ตนเองเพราะเป็นผู้ที่สามารถใช้หลักธรรมควบคุม กายกรรม วาจากรรม และมโนกรรมของตนไม่ให้เลื่อนไหลไปอย่างไร้ทิศทางตามแรงผลักดันของความโลภ โกรธ หลง และกลัว

แต่ในขณะที่เดียวกัน พระภิกษุก็มีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังมากที่สุด เป็นที่พึงทวงใจของฆราวาส จึงเห็นว่าการเปิดเผยความลับโดยช่วยแก้ปัญหา หรือทำในสิ่งที่ถูกต้อง มีน้ำหนักความผิดน้อยกว่าครูและหัวหน้าซึ่งมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังน้อยกว่า อย่างไรก็ตามทั้งสามกลุ่มเห็นตรงกันว่าความผิดที่รุนแรงมากที่สุดคือทำร้ายร่างกาย น่าจะเป็นเพราะเป็นความผิดที่เป็นรูปธรรมมองเห็นได้ชัดเจน นอกจากผิดต่ออีกฝ่ายหนึ่งแล้วยังมีความผิดทางกฎหมายอีกด้วย

2.2 การขอโทษและไม่ขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

จากแบบสอบถามพบว่าในสถานการณ์ความผิดแต่ละสถานการณ์นั้น มีทั้งโอกาสที่ผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าจะกล่าวขอโทษและไม่กล่าวขอโทษ ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

น้ำหนักความผิด	ครู		หัวหน้า		พระ		รวม	
	ขอโทษ	ไม่ขอโทษ	ขอโทษ	ไม่ขอโทษ	ขอโทษ	ไม่ขอโทษ	ขอโทษ	ไม่ขอโทษ
น้อย	83	17	83	17	59	41	75	25
ปานกลาง	76	24	84	16	56	44	72	28
มาก	76	24	76	24	57	43	70	30
เฉลี่ย	78	22	80	20	57	43	72	28

ตารางที่ 2 เปอร์เซนต์การปรากฏการขอโทษและไม่ขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

จากตารางจะเห็นได้ว่า ทั้งสามกลุ่มเห็นความสำคัญของการขอโทษเมื่อกระทำผิด พบว่าการขอโทษมีมากกว่าการไม่ขอโทษ กล่าวคือขอโทษ 72% ไม่ขอโทษ 28%

อัตราการขอโทษ และ ไม่ขอโทษ ของครูและหัวหน้าใกล้เคียงกัน ครูขอโทษ 78% ไม่ขอโทษ 22% หัวหน้าขอโทษ 80% ไม่ขอโทษ 20% พระภิกษุมีอัตราการขอโทษน้อยกว่าครูและหัวหน้าคือขอโทษเพียง 57% ไม่ขอโทษ 43%

เมื่อพิจารณาจากน้ำหนักความผิดพบว่าแม่เปอร์เซ็นต์การปรากฏของการขอโทษในแต่ละน้ำหนักความผิดจะเป็นตัวเลขที่ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ก็ชี้ให้เห็นว่ายังเป็นสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดมาก ผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่ากลับจะยิ่งขอโทษน้อยลง

เมื่อพิจารณาแต่ละกลุ่มจะพบว่าสามารถสรุปได้ดังนี้

1) สถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดน้อยโอกาสที่ครูจะขอโทษมีมากกว่าสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดปานกลางและน้ำหนักความผิดมากซึ่งมีอัตราการขอโทษเท่ากัน สถานการณ์ที่ครูขอโทษทุกครั้ง คือ การเดินชน ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดน้อยที่สุด

2) สถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดน้อยและความผิดปานกลาง มีโอกาสที่หัวหน้าจะขอโทษมากกว่าสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดมาก สถานการณ์ที่หัวหน้าขอโทษทุกครั้งคือการเดินชน ซึ่งมีน้ำหนักความผิดน้อยที่สุด และ การมาสาย ซึ่งมีน้ำหนักปานกลาง

3) โอกาสที่พระภิกษุจะขอโทษใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะเป็สถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดน้อยปานกลาง หรือมาก และน่าสังเกตว่าไม่มีสถานการณ์ใดเลยที่พระภิกษุจะขอโทษทุกครั้ง การที่พระภิกษุขอโทษน้อยกว่าคนอื่นอีกสองกลุ่ม อาจเป็นเพราะพระภิกษุมีสถานภาพที่สูงกว่าสามัญชนทั่วไป และมีสถานภาพสูงมากในสังคมไทย ดังนั้นความแตกต่างทางสถานภาพระหว่างพระภิกษุกับฆราวาส จึงมีมากกว่าความแตกต่างทางสถานภาพระหว่าง ครูกับนักเรียน และ หัวหน้ากับลูกน้อง ตรงกับที่ Navavan Bandhumedha (1987) กล่าวไว้ว่า สังคมไทยแบ่งคนออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ เจ้า พระ และสามัญชน เห็นได้จากการใช้คำราชาศัพท์และ คำลักษณะนามที่ต่างกันคือ พระองค์หรือองค์สำหรับเจ้า รูปสำหรับพระภิกษุ และ คน สำหรับสามัญชนทั่วไป พระภิกษุในศาสนาพุทธถือว่าเป็นผู้นำในการประพฤติปฏิบัติดีและเป็นผู้เผยแผ่คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า พระภิกษุจึงมีสถานภาพสูงมากในสังคมไทย

2.3 การไม่ขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

ในกรณีที่ไมกล่าวขอโทษ ผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าอาจใช้วิธีไม่พูด (ทำเฉยๆ) ไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น หรือ แสดงวัจนกรรมอื่น ดังต่อไปนี้

2.3.1 การไม่พูดทำเฉยๆ หมายถึง ผู้กระทำความผิดไม่กล่าวขอโทษ โดยไม่พูดหรือกระทำสิ่งใดเพื่อแสดงความรับผิดชอบความผิดของตนเลย

2.3.2 การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น หมายถึง ผู้กระทำความผิดไม่กล่าวขอโทษ แต่จะทำการใดสิ่งหนึ่งเพื่อแสดงความรับผิดชอบ ได้แก่ แก้ไขความผิด การชดเชยความผิด หรือลงโทษตัวเอง

2.3.2.1 การแก้ไขความผิด ผู้กระทำความผิดไม่ขอโทษแต่พยายามแก้ไขความผิดที่ได้กระทำลงไป

ตัวอย่างเช่น

ครู

ครูกรอกคะแนนผิดพลาดเป็นเหตุให้นักเรียนคนหนึ่งสอบตกในวิชานั้น และครูมาทราบความจริงในภายหลัง

- รีบแก้ไขข้อผิดพลาด (กรอกคะแนนผิด)
- ตรวจสอบผลคะแนนของนักเรียนใหม่ (กรอกคะแนนผิด)

หัวหน้า

หัวหน้าแผนกท่านหนึ่ง กรอกใบคะแนนประเมินผลการทำงานของพนักงานในแผนก แต่ได้กรอกคะแนนผิดพลาดทำให้นายเจตรินซึ่งควรจะได้รับตำแหน่งพนักงานดีเด่น กลับไม่ได้ตำแหน่ง

- พยายามแก้ไขคะแนนเพื่อให้นายเจตรินได้รับตำแหน่ง (กรอกคะแนนผิด)

หัวหน้าแผนก สัญญากับนายสมชายพนักงานในแผนกของตนว่า หากทำยอดขายได้ตามที่กำหนดจะพิจารณาขึ้นเงินเดือนให้ แต่เมื่อนายสมชายทำได้ บริษัทเกิดประสบปัญหาเศรษฐกิจไม่สามารถขึ้นเงินเดือนพนักงานได้

- คุยกับผู้ใหญ่เพื่อชี้แจงให้เห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่อง sensitive ขอให้หัวหน้าพิจารณาให้คุณสมชายด้วยมัน relate กับรายได้ของบริษัทด้วย (ผิดสัญญา)

พระภิกษุ

ในงานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ที่บ้านคุณปัญญา หลวงตาบุญกำลังนั่งเทศน์หัวข้อเรื่อง "ธรรมะในการครองเรือน" โดยมีอุบาสกอุบาสิกาทั้งหลายพนมมือนั่งฟังกันอย่างตั้งใจ บังเอิญเสียงโทรศัพท์มือถือของหลวงตาบุญดังขึ้น

- รีบปิดเครื่อง (โทรศัพท์)

หลวงตาบุญได้รับเลือกให้เป็นกรรมการลงคะแนนคัดเลือกผู้นำชุมชนดีเด่น แต่หลวงตาบุญกรอกคะแนนผิดพลาดให้คุณปัญญาซึ่งควรจะได้รับตำแหน่งนี้กลับไม่ได้รับตำแหน่ง

- แก้ไขใหม่ (กรอกคะแนนผิด)

2.3.2.2 การชดเชยความผิด ผู้กระทำความผิดไม่ขอโทษแต่ทำสิ่งอื่นเพื่อเป็นการชดเชยความผิด

ตัวอย่างเช่น

ครู

ครูยืมหนังสือเรื่องการถ่ายภาพซึ่งมีภาพประกอบสีทั้งเล่มจากนักเรียนคนหนึ่ง บังเอิญครูทำหนังสือขาด

- ชื้อมาคืนให้ใหม่ (ทำหนังสือที่ยืมมาขาด)

ที่ห้องแนะแนว ครูแนะแนวท่านหนึ่งรับปรึกษาปัญหาต่างๆของนักเรียน วิจิตราเป็นนักเรียนที่มีปัญหาทางบ้าน วิจิตราเล่าเรื่องความลับของตนให้ครูฟังครูเผลอเล่าเรื่องนั้นให้ครูอีกคนทราบ วิจิตรารู้เข้าจึงเสียใจมาก

- เรียกวิจิตรามาคุยเรื่องอื่นเพื่อให้ความเสียใจคลายลง (เปิดเผยความลับ)

หัวหน้า

หัวหน้าแผนกท่านหนึ่ง กรอกใบคะแนนประเมินผลการทำงานของพนักงานในแผนก แต่ได้กรอกคะแนนผิดพลาดทำให้นายเจตรินซึ่งควรจะได้รับตำแหน่งพนักงานดีเด่น กลับไม่ได้ตำแหน่ง

- พิจารณาผลประโยชน์อย่างอื่นทดแทน (กรอกคะแนนผิด)

ในห้องทำงาน หัวหน้าแผนกท่านหนึ่งลุกแก้โทสะขว้างพนักงานในแผนกของตน ด้วยที่ทับกระดาษทำให้ควักแตก

- พาพนักงานคนนั้นไปรักษาพยาบาลและสงบจิตใจ (ทำร้ายร่างกาย)

พระภิกษุ

หลวงตาบุญ เจ้าอาวาสวัดไทรงามและพระลูกวัดอีก 8 รูป รับนิมนต์ล่วงหน้าจากคุณปัญญาเนื่องในงานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ แต่หลวงตาบุญและพระลูกวัด จำเป็นต้องบอกยกเลิกกับคุณปัญญาก่อนวันงาน 2 วัน

- นิมนต์พระที่อื่นให้ไปแทน (ผิดสัญญา)

วิสุทธ์เป็นลูกที่คุณปัญญาขอมาเลี้ยง โดยปิดบังความจริงไม่ให้ทราบว่าไม่ใช่ลูกที่แท้จริง หลวงตาบุญรู้ความลับนี้ และวันหนึ่งเผลอบอกให้วิสุทธ์รู้ ทำให้วิสุทธ์เสียใจมาก

- พุดกับวิสุทธ์ถึงบุญคุณที่คุณปัญญาได้เลี้ยงดูมาเสมือนลูกบอกให้เขาสบายใจเป็นการ แก้วตัว (เปิดเผยความลับ)

2.3.2.3 การลงโทษตัวเอง ผู้กระทำความผิดไม่ขอโทษแต่ตัดสินใจลงโทษตนเองที่ได้กระทำความผิด

ตัวอย่างเช่น

ครู

ครูกรอกคะแนนผิดพลาดเป็นเหตุให้นักเรียนคนหนึ่งสอบตกในวิชานั้น และครูมาทราบความจริงในภายหลัง

- ลาออกจากราชการ (กรอกคะแนนผิด)

หัวหน้า

ในห้องทำงาน หัวหน้าแผนกท่านหนึ่งลูแกโทสะขำร้างพนักงานในแผนกของตน ด้วยที่ทับกระดาษทำให้ควี้แตก

- ลาออก (ทำร้ายร่างกาย)

พระภิกษุ

หลวงตามุญมีเรื่องขัดแย้งกับคุณปัญญาจึงไปด่าคุณปัญญาโดยใช้ถ้อยคำรุนแรงเกินกว่าเหตุ เป็นเหตุให้คุณปัญญาอับอายคนอื่น ๆ

- สีก (ด่าหุนรุนแรง)

2.3.2.4 การปรับปรุงตัว ผู้พูดปรับปรุงข้อบกพร่องของตนที่ก่อให้เกิดการกระทำ ความผิดเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำ ความผิดอีกในอนาคต พบแต่ในกลุ่มหัวหน้าเท่านั้น

ตัวอย่างเช่น

หัวหน้า

หัวหน้าแผนกท่านหนึ่ง กรอกใบคะแนนประเมินผลการทำงานของพนักงานในแผนก แต่ได้กรอกคะแนนผิดพลาดทำให้นายเจตรินซึ่งควรจะได้รับตำแหน่งพนักงานดีเด่น กลับไม่ได้ตำแหน่ง

- ใช้ความระมัดระวังในการประเมินครั้งต่อไป (กรอกคะแนนผิด)

ในห้องประชุมแผนก หัวหน้าแผนกอารมณ์ไม่ดีจึงตำหนิลูกน้องโดยใช้ถ้อยคำรุนแรงเกินกว่าเหตุ ทำให้พนักงานคนนั้นอับอายผู้ร่วมงานคนอื่น ๆ

- แก้ไขตัวเอง (ตำหนิรุนแรง)

ผู้วิจัยสังเกตว่า การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นนั้น ถึงแม้ผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าจะไม่กล่าวขอโทษ แต่ได้แสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำผิดของตนโดยเลือกทำสิ่งที่เป็นการชดเชยให้กับอีกฝ่ายหนึ่งไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขความผิด การชดเชยความผิด หรือ การลงโทษตัวเองส่วนการปรับปรุงตัวนั้นแม้ว่าผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าจะไม่ได้ชดเชยอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้แก่ผู้ที่ถูกละเมิดโดยตรง แต่ก็แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าคิดว่าตนได้กระทำผิด และพยายามหลีกเลี่ยงที่จะไม่ให้เกิดการกระทำผิดแบบเดิมซ้ำอีก มีเพียงส่วนน้อยที่ผู้กระทำผิดเลือกทำสิ่งอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับ ความรับผิดชอบต่อความผิดได้แก่

ในงานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ที่บ้านคุณปัญญา หลวงตาบุญกำลังนั่งเทศน์หัวข้อเรื่อง "ธรรมะในการครองเรือน" โดยมีอุบาสกอุบาสิกาทั้งหลายพนมมือนั่งฟังกันอย่างตั้งใจ บังเอิญเสียงโทรศัพท์มือถือของหลวงตาบุญดังขึ้น

- พระภิกษุส่งเครื่องให้คนติดตามจากวัดรับแทน (โทรศัพท์)

ในห้องเรียนครูตำหนินักเรียนโดยใช้ถ้อยคำรุนแรงเกินกว่าเหตุ ทำให้นักเรียนอับอายเพื่อน

- ครู คอยดูพฤติกรรมว่ามีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ (ตำหนิรุนแรง)

ในกรณีแรก การส่งเครื่องให้คนติดตามรับแทน ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงความรับผิดชอบต่อความผิด และกรณีที่สอง การที่ครูตำหนินักเรียนรุนแรงเกินเหตุ แต่สิ่งที่ครูเลือกทำกลับเป็นการคอยดูพฤติกรรมนักเรียนว่ามีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ แสดงให้เห็นว่าครูเห็นความสำคัญของความผิดของ นักเรียน ซึ่งเป็นสาเหตุให้ครูตำหนิ มากกว่าจะคำนึงถึงความผิดของตนที่ตำหนิรุนแรงเกินเหตุ และเป็นที่น่าสังเกตว่าการไม่พูดทำอย่างอื่นที่ไม่แสดงความรับผิดชอบต่อความผิดนั้น จะพบเฉพาะพระภิกษุ และครู เท่านั้น ไม่พบในกลุ่มหัวหน้า

2.3.3 การแสดงวัจนกรรมอื่น หมายถึง ผู้กระทำผิดไม่กล่าวขอโทษ แต่เลือกที่จะแสดงวัจนกรรมอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงความรับผิดชอบต่อความผิด แม้จะเป็นสถานการณ์

ที่ตนกระทำความผิด แต่ผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าก็สามารถแสดงวจนกรรมอื่นได้หลากหลาย ดังตารางต่อไปนี้เป็น

ครู	ขออนุญาต ขอเลื่อน สั่ง แสดงความเสียใจ ปฏิเสธ ปล่อย แก้งให้ทราบ ชม ชู โทษผู้ฟัง ยินยอม
หัวหน้า	ขออนุญาต ขอเลื่อน สั่ง ขอร้อง
พระภิกษุ	แสดงความเสียใจ กลับเปลี่ยนความผิดและปฏิเสธ ปล่อย สอน แนะนำ

ตารางที่ 3 การแสดงวจนกรรมอื่นของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

เมื่อพิจารณาการแสดงวจนกรรมอื่นของผู้พูดที่มีสถานภาพสูงกว่า ผู้วิจัยพบว่าวจนกรรมบางอย่างขึ้นอยู่กับสถานภาพ วจนกรรมบางอย่างขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เกิด วจนกรรมที่ขึ้นอยู่กับสถานภาพ หมายถึง สถานภาพของผู้พูดเป็นตัวแปรให้แสดงวจนกรรมหรือเอื้อให้แสดงวจนกรรมนั้นได้ เช่นการสั่ง ผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าเท่านั้นที่สามารถแสดงวจนกรรมการสั่งได้แม้ในสถานการณ์ที่ตนกระทำความผิด ตัวอย่างเช่นเช่น เมื่อมีเสียงโทรศัพท์ดังขึ้น หัวหน้าสั่งให้ลูกน้องรับสายแทน หรือครูสั่งให้นักเรียนรออยู่ในห้อง เพื่อที่ครูจะออกไปพูดโทรศัพท์ ส่วนวจนกรรมที่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ หมายถึง วจนกรรมที่มีสถานการณ์เอื้อให้แสดงวจนกรรมนั้น ไม่ว่าจะผู้มีสถานภาพสูงกว่าหรือต่ำกว่า อาจแสดงวจนกรรมนั้นได้ และวจนกรรมนั้นจะปรากฏมากเฉพาะในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เช่น การขออนุญาต ผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าจะแสดง วจนกรรมขออนุญาตเฉพาะในสถานการณ์ความผิด เรื่องโทรศัพท์ เท่านั้น ผู้วิจัยสังเกตว่าในกลุ่มผู้มีสถานภาพสูงกว่า วจนกรรมอื่นที่ปรากฏนั้นส่วนใหญ่จะเป็นวจนกรรมที่ขึ้นอยู่กับสถานภาพมากกว่าวจนกรรมที่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์

2.3.3.1 วจนกรรมที่ขึ้นอยู่กับสถานภาพ ได้แก่

1) สั่ง ในขณะที่ครูกำลังสอนอยู่เสียงโทรศัพท์มือถือของครูดังขึ้น ครูไม่กล่าวขอโทษนักเรียนแต่สั่งให้นักเรียนทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

- ครูมีธุระสำคัญนักเรียนทำงานไปก่อนนะ (26)

หัวหน้าสั่งให้ลูกน้องรับโทรศัพท์แทน

- ช่วยรับสายไปด้วยและโน้ตไว้ถ้าเป็นเรื่องด่วน (3)

2) กลบเกลื่อนความผิดและปฏิเสธที่จะรับผิดชอบ พบในกลุ่มพระภิกษุเท่านั้น ได้แก่ สถานการณ์ที่พระภิกษุทำหนังสือที่ยืมมาขาด แต่ปฏิเสธที่จะรับผิดชอบต่อความผิด

- มั่นขาดไปแล้วจะทำได้แล้วไปต่อเอาเองแล้วกัน และมันแค่ขาดไม่ได้หายไปไหน

(105)

3) ขู่ พบในกลุ่มครูเท่านั้น ได้แก่สถานการณ์ที่ครูขู่ว่างแปลงลบกระดานใส่นักเรียน ครูขู่ นักเรียนว่าถ้าไม่หยุดคุยกัน จะถูกขู่ว่างอีก

- ถ้าไม่ตั้งใจหรือยังคุยกันอีกจะเจออีกข้าง

(355)

4) ยินย้น พบในกลุ่มครูเท่านั้น ได้แก่สถานการณ์ที่ครูตำหนินักเรียนรุนแรงเกินเหตุ ครู ยินย้นว่าสมควรแล้วที่นักเรียนถูกตำหนิ

- เธอสมควรจะได้รับคำตำหนินี้

(421)

5) สอน พบในกลุ่มพระภิกษุเท่านั้น ในสถานการณ์ที่พระภิกษุเปิดเผยความลับ แต่ไม่ ขอโทษกลับสอนให้ยอมรับความจริงและแก้ไขปัญหา

- ความจริงเป็นสิ่งที่ไม่ตายเข้าหาปัญหาจะพบกับสิ่งใหม่ ๆ ปัญหาไม่มีให้แก้ไขไม่ได้ มีไว้ให้กลุ่มใจ

(151)

6) แนะนำ พบในกลุ่มพระภิกษุเท่านั้น ในสถานการณ์ที่พระภิกษุเปิดเผยความลับ พระภิกษุไม่ขอโทษแต่แนะนำวิธีการแก้ปัญหาให้

- ควรจะอธิบายให้วิสุทธิเข้าใจถึงความรักที่มีให้

(163)

7) ปลอบ พบในกลุ่มครูเท่านั้น ได้แก่สถานการณ์ที่ครูรอกคะแนนผิดพลาดทำให้นักเรียนสอบตก ครูไม่ขอโทษนักเรียนแต่ปลอบใจนักเรียน โดยไม่บอกความจริงให้ทราบว่าเป็น ความผิดพลาดของครูเองที่รอกคะแนนผิด

- ถึงแม้เธอชอบแต่เธอก็มีโอกาสเรียนซ่อมได้ความหน้าตั้งใจให้มากกว่าที่ผ่านมา
ที่ผ่านม เธอพลาดเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (267)

8) ชม พบในกลุ่มครูเท่านั้น ได้แก่สถานการณ์ที่ครูมาสายแต่ไม่กล่าวขอโทษแต่กล่าวชม
นักเรียนที่นั่งรออยู่

- วันนี้นักเรียนดีมากที่นั่งรออยู่ครูไม่ต้องไปตาม ขอให้เป็นอย่างนี้นะครับ (51)

9) แสดงความเสียใจ พบในกลุ่มครูเท่านั้นได้แก่สถานการณ์ที่ครูขำแข็งแปลงลบกระดาน
ใส่นักเรียน ทำให้คิ้วแตก ครูแสดงความเสียใจกับนักเรียนโดยไม่ใช้การขอโทษเพราะครูไม่ได้แสดง
ความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

- เสียใจด้วยนะความหน้าคงไม่เกิดขึ้นอีก (367)

10) โทษผู้ฟัง พบในกลุ่มครูเท่านั้น ได้แก่สถานการณ์ที่ครูตำหนินักเรียนรุนแรงเกินกว่า
เหตุครูกล่าวโทษว่านักเรียนเองที่เป็นผู้ก่อให้เกิดเหตุการณ์นี้

- ครูเสียใจด้วยนะเพราะเธอทำตัวเองถ้ามีอะไรข้องหมองใจให้พูดมาเลยครับ (446)

2.3.3.2 วัฒนธรรมที่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ พบในกลุ่มครูและหัวหน้าเท่านั้น
ไม่พบในกลุ่มพระภิกษุ ได้แก่

1) ขออนุญาต จะพบในสถานการณ์โทรศัพท์ เมื่อเสียงโทรศัพท์ดังขึ้นผู้พูดไม่กล่าว
ขอโทษแต่ขออนุญาตรับโทรศัพท์ เช่น

ครู

- ขอเวลาครูโทรศัพท์สักครูครับ (3)

หัวหน้า

- ขอตัวสักครูเนื่องจากมีโทรศัพท์สำคัญเข้ามาขอให้ดำเนินการประชุมไปก่อน (2)

2) **ขอเลื่อน** จะพบในสถานการณ์ผิดสัญญา ผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าไม่กล่าวขอโทษแต่ขอเลื่อนการปฏิบัติตามข้อสัญญา เช่น

ครู

- ครูยังตรวจไม่เสร็จเลยคะขอเลื่อนไปบอกอาทิตย์หน้า (108)

หัวหน้า

- ยังไม่ลืมเรื่องที่จะขึ้นเงินเดือนให้แต่ขอให้ผ่านช่วงนี้ไปก่อน (53)

3) **ปฏิเสธ** จะพบในกลุ่มครูเท่านั้นในสถานการณ์ผิดสัญญา เช่น

ครู

- ยังตรวจไม่เสร็จเลย (121)

4) **แจ้งให้ทราบ** พบเพียงกรณีเดียวในสถานการณ์กรอกคะแนนผิด ครูกรอกคะแนนผิดพลาดทำให้นักเรียนสอบตก ครูไม่ขอโทษนักเรียน แต่แจ้งให้นักเรียนทราบว่านักเรียนสอบผ่านแล้ว

- ครูเพิ่งเห็นรายงาน 1 ชิ้นที่เธอส่งมา ถ้ารวมคะแนนตรงนี้ก็ยังไม่ตก เป็นอันว่าเธอสอบผ่านแล้วนะวิชานี้ (292)

5) **ขออภัย** พบในสถานการณ์โทรศัพท์และพบเฉพาะหัวหน้าเท่านั้น ในขณะที่กำลังประชุมอยู่เสียงโทรศัพท์มือถือของหัวหน้าดังขึ้น หัวหน้าไม่ขอโทษแต่ขออภัยให้รอ

- กรณารอสักครู่ (16)

นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าการแสดงวัจนกรรมอื่น ส่วนใหญ่เป็นวัจนกรรมที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีขึ้น เช่นเดียวกับการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น ถึงแม้ผู้พูดจะไม่ได้กล่าวขอโทษผู้ฟัง แต่ผู้พูดก็แสดงให้เห็นว่าผู้พูดให้ความสำคัญกับผู้ฟังหรือความรู้สึกของผู้ฟัง ต้องการให้ผู้ฟังรู้สึกดีขึ้น เช่น ขออนุญาต

ขอเลื่อน แสดงความเสียใจ ปลอบ แจ้งให้ทราบ ชม สัญญา จากข้อมูลพบข้อสังเกตที่น่าสนใจ กล่าวคือพบว่า การแสดงวัจนกรรมอื่นของผู้พูดที่มีสถานภาพสูงกว่านั้นมีวัจนกรรมการขู่ การสอน การโทษผู้ฟัง และการยืนยันรวมอยู่ด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีโอกาสที่ผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าจะไม่กล่าวขอโทษและยังแสดงวัจนกรรมอื่นที่ทำให้หน้าของผู้ฟังได้รับความเสียหายซ้ำอีกด้วย

2.3.4 การปรากฏของการไม่ขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

น้ำหนัก ความผิด	ไม่พูด(ทำเฉยๆ)				ไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น				แสดงวัจนกรรมอื่น			
	ครู	หัวหน้า	พระ	เจสีย์	ครู	หัวหน้า	พระ	เจสีย์	ครู	หัวหน้า	พระ	เจสีย์
น้อย	3.09	4.44	17.17	8.23	6.19	17.78	12.12	12.03	16.49	6.67	2.02	8.39
กลาง	22.68	15.56	24.24	20.83	10.31	6.67	6.06	7.68	4.12	4.44	6.06	4.87
มาก	11.34	17.78	30.3	19.81	21.65	24.44	2.02	16.04	4.12	2.22	0	2.11
	37.11	37.78	71.71	48.87	38.15	48.89	20.2	35.75	24.73	13.33	8.08	15.38

ตารางที่ 4 เปอร์เซนต์การปรากฏของการไม่ขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

จากตารางจะเห็นได้ว่า เมื่อไม่ขอโทษ ผู้พูดที่มีสถานภาพสูงจะเลือกใช้วิธีไม่พูดทำเฉย ๆ มากที่สุด กล่าวคือ 48.87% รองลงมาคือ ไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น 35.75% และการแสดงวัจนกรรมอื่น 15.38% ตามลำดับ การไม่ขอโทษทั้งสามแบบ การทำเฉย ๆ เป็นวิธีการที่หลีกเลี่ยงความผิด โดยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า หรือไม่กล่าวถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอีกเพื่อที่ตนเองจะไม่ต้องรู้สึกเสียหน้า ในสถานการณ์ที่ผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าเลือกที่จะไม่ขอโทษ น่าจะเป็นเพราะต้องการหลีกเลี่ยงความผิด หรือหลีกเลี่ยงการเสียหน้า ดังนั้นจึงไม่พูด (ทำเฉย ๆ) มากที่สุด และจะเห็นได้ว่ากลุ่มที่ใช้วิธีไม่พูดทำเฉย ๆ มากที่สุดคือ พระภิกษุ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังมากที่สุด ส่วนการทำอย่างอื่น และการแสดงวัจนกรรมอื่น ส่วนใหญ่เป็นการพยายามทำให้ผู้ที่ถูกละเมิดรู้สึกดีขึ้น ผู้วิจัยสังเกตว่าการทำอย่างอื่น มักจะเป็นการชดเชยความผิด ตามลักษณะความผิดที่เกิดขึ้นโดยตรง ส่วนการแสดงวัจนกรรมอื่นเป็นการพยายามให้ผู้ที่ถูกละเมิดรู้สึกดีขึ้นซึ่งอาจไม่เกี่ยวข้องกับการชดเชยความผิดโดยตรง และการแสดงวัจนกรรมอื่นนั้นมีความเสี่ยงที่อาจจะเผลอผู้ฟังซ้ำอีกได้ กลุ่มที่เลือกใช้วิธีแสดงวัจนกรรมอื่นมากที่สุดคือ ครู ส่วนหัวหน้าจะเลือกใช้วิธีไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นมากที่สุด นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า ครู เป็นกลุ่มที่มีทักษะการใช้ภาษาดีที่สุด จึงสามารถแสดงวัจนกรรมอื่นได้มาก และหลากหลายที่สุด

เมื่อพิจารณาน้ำหนักความผิดพลาดว่าในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดพลาดกลางและน้ำหนักความผิดพลาดมาก ผู้พูดที่มีสถานภาพสูงกว่าจะเลือกใช้การไม่พูด (ทำเฉย ๆ) มากกว่าสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดพลาดน้อย การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นจะใช้มากในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดพลาดน้อย และมากต่างที่เมื่อน้ำหนักความผิดพลาดน้อย ผู้กระทำความผิดมักจะเลือกทำสิ่งที่เป็นการชดเชยหรือแก้ไขความผิด เช่น ซื้อหนังสือใหม่ให้ ช่วยเก็บของ เมื่อน้ำหนักความผิดพลาดมาก จะลงโทษตัวเอง เช่น ลาออก สึก ส่วนการแสดงวัจนกรรมอื่นซึ่งแม้จะทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีขึ้นแต่ก็เป็นวิธีอ้อมและมีความเสี่ยงที่จะทำให้น้ำหนักของผู้ถูกละเมิดได้รับความเสียหายซ้ำ ดังนั้นจึงใช้มากในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดพลาดน้อย และใช้น้อยในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดพลาดกลางและความผิดพลาดมาก

2.4 กลวิธีการขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

กลวิธีการขอโทษหมายถึง การที่ผู้พูดเลือกรูปภาษาแบบต่าง ๆ มาใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการขอโทษซึ่งก็คือการให้ผู้ฟังยกโทษให้

2.4.1 ชนิดของกลวิธีการขอโทษ

จากข้อมูลพบว่ากลวิธีการขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าที่ปรากฏใช้มีอยู่ 5 กลวิธีด้วยกัน และในแต่ละกลวิธียังสามารถแบ่งเป็นกลวิธีย่อยดังต่อไปนี้

1. การกล่าวคำแสดงเจตนาในการขอโทษ
  - 1.1 การกล่าวคำขอโทษ
  - 1.2 การแสดงความเสียใจ
  - 1.3 การขอให้ผู้ฟังยกโทษให้
2. การยอมรับผิด
  - 2.1 การบอกว่าผู้พูดยอมรับผิด
  - 2.2 การกล่าวถึงความผิดที่ได้ทำ
  - 2.3 การตำหนิตนเอง
3. การกล่าวชี้แจง
  - 3.1 การอธิบายเหตุผลของการกระทำผิด
  - 3.2 การบอกว่าผู้พูดไม่มีเจตนากระทำผิด
  - 3.3 การพยายามให้ผู้ฟังรู้สึกว่าการผิดนั้นไม่ได้ก่อความเสียหายร้ายแรง

4. การเสนอขอค่าใช้จ่าย
  - 4.1 การเสนอขอค่าใช้จ่ายแบบทั่วไป
  - 4.2 การเสนอขอค่าใช้จ่ายแบบเจาะจง
5. การทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีขึ้น
  - 5.1 การสัญญาว่าความผิดเช่นเดียวกันนี้จะไม่เกิดขึ้นอีก
  - 5.2 การแสดงความห่วงใยผู้ฟัง
  - 5.3 การพูดตลก

1. การกล่าวคำแสดงเจตนาในการขอโทษ

ผู้พูดกล่าวขอโทษผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมาโดยใช้รูปภาษาที่แสดงเจตนาในการขอโทษ โดยตรงได้แก่ คำแสดงเจตนาในการขอโทษ เช่น โทษ ขอโทษ ขออภัย ขอประทานโทษ เสียใจ หรือ ขอให้ผู้ฟังยกโทษให้

1.1 การกล่าวคำขอโทษ

ผู้พูดยอมรับว่าตนเองคือผู้กระทำผิดจึงกล่าวขอโทษผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา โดยใช้คำว่า โทษ ขอโทษ ขออภัย ขอประทานโทษ พบว่าในกลุ่มครู ปรากฏแต่คำว่า โทษ และ ขอโทษเท่านั้น ไม่พบคำว่าขออภัย ซึ่งปรากฏแต่ในกลุ่มหัวหน้าและพระภิกษุ ส่วน ขอประทานโทษ จะพบแต่ในกลุ่มหัวหน้าเท่านั้น

ตัวอย่างเช่น

ครู

- ขอโทษค่ะพอดีครูติดประชุมทำให้มาช้า (63)

- นักเรียนคะครูขอโทษที่มาเข้าห้องเรียนช้า เพราะครูมีปัญหาคงต้องพบกับผู้ปกครอง เรื่องปัญหาการแต่งกายของนักเรียน (78)

หัวหน้า

- ขออภัยที่มาเข้าประชุมช้าไปและทำให้ผู้เข้าประชุมทุกท่านต้องรอ (27)

- ต้องขอประทานโทษเนื่องจากมีพนักงานมาขอพบ (30)

พระภิกษุ

- อาตมาต้องขอโทษด้วยลืมปิดเครื่อง (20)
- ขอโทษนะโยมที่อาตมาแสดงอาการที่ไม่เหมาะสมกับโยม (213)

นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า อาจกล่าวขอโทษ โดยใช้รูปประโยคที่ทำให้น้ำหนักของการขอโทษลดน้อยลง เช่น การใช้ประโยคเงื่อนไข

ครู

- ฟังนะวิจิตราที่ครูเล่าให้ท่านอาจารย์ฟังเพราะท่านเป็นผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ท่านย่อมเคยมีปัญหามาก่อนฉะนั้นครูจึงต้องขอคำแนะนำจากอาจารย์ท่านเพื่อหาทางช่วยเหลือถ้าวิจิตราคิดว่าครูผิดครูก็ขอโทษ (349)

1.2 การแสดงความเสียใจ

- ผู้พูดแสดงความเสียใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยใช้คำว่าเสียใจ

ตัวอย่างเช่น

ครู

- ขอโทษนะนักเรียนครูทำคะแนนผิดพลาดเสียใจด้วยแล้วครูจะช่วยแก้ไขให้ถูกต้องกับฝ่ายทะเบียนวัดผลเอง (284)
- ขอโทษนะครูเสียใจที่เล่าเรื่องของเธอให้อาจารย์สุวรรณ่าฟังเพื่อขอคำปรึกษาจากอาจารย์เราจะช่วยกันแก้ปัญหาเรื่องของเธอ (329)

หัวหน้า

- เสียใจที่บริษัทมีปัญหาไม่สามารถขึ้นเงินเดือนตามที่ตกลงไว้ได้จะนำไปร่วมพิจารณาทันทีที่บริษัทสามารถขึ้นเงินเดือนให้พนักงานได้ (71)
- ผมเสียใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นขอให้ยกโทษให้ผมด้วย (191)

พระภิกษุ

- โยมเอาตมาเสียใจเอาตมาจะซื้อใช้ให้โยม (124)
- หลวงตาเสียใจอย่างสุดซึ้งที่ความชราของหลวงตาเป็นเหตุให้หลวงตารอกคะแนน ผิดหลวงตาขอรับผิดแต่เพียงผู้เดียวและจะขอแก้ไขให้ถูกต้อง (134)

1.3 การขอให้ผู้ฟังยกโทษให้

ผู้พูดยอมรับว่าตนคือผู้กระทำผิดต่อผู้ฟัง ขอให้ผู้ฟังยกโทษให้โดยกล่าวขออภัยให้ผู้ฟังยกโทษให้หรือแสดงความคาดหวังว่าผู้ฟังจะยกโทษให้

ตัวอย่างเช่น

ครู

- ครูขอโทษที่เผลอเล่าเรื่องของเธอให้อาจารย์ท่านอื่นฟังหวังว่าเธอจะยกโทษให้ครูนะ (310)
- ขอโทษจริงๆ นะคะอย่าโกรธครูนะคะครูไม่ได้ตั้งใจให้เป็นอย่างนี้ (369)

หัวหน้า

- ผมเสียใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นขอให้ยกโทษให้ผมด้วย (191)
- ผมขอโทษผมไม่ได้ตั้งใจผมจะพาคุณไปรักษาและออกค่าใช้จ่ายให้หมดเลยผมทำไปเพราะขาดสติคุณคงให้อภัยผมนะครับ (192)

2. การยอมรับผิด

ผู้พูดบอกให้ผู้ฟังรู้ว่าผู้พูดยอมรับว่าตนเองคือผู้กระทำผิดล่วงเกินผู้ฟังให้ได้รับความเสียหายเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อความผิดที่เกิดขึ้น

2.1 การบอกว่าผู้พูดยอมรับผิด

ผู้พูดบอกผู้ฟังว่าผู้พูดยอมรับผิดหรือไม่มีข้อแก้ตัวใดใดที่จะทำให้ผู้พูดจะหลีกเลี่ยงการรับผิดชอบในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้

ตัวอย่างเช่น

ครู

- ครูขอโทษที่มีการผิดพลาดครูยอมรับว่าผิดและจะแก้ไขให้ถูกต้อง (283)
- ขอโทษครูยอมรับผิดในทุกกรณี (294)

หัวหน้า

- ผมต้องขอโทษอย่างมากและไม่แก้ตัวอะไรถ้าจะให้ผมชดใช้อย่างไรผมยินดีทุกอย่าง (158)

พระภิกษุ

- อาตมายอมรับผิดทุกประการไม่มีข้อแก้ตัวใดๆทั้งสิ้น (143)
- โยม อาตมาไม่รอบคอบเองอาตมาเสียใจที่ทำให้เรื่องแบบนี้เกิดขึ้นอาตมาขอรับผิดแต่ฝ่ายเดียวแล้วกันนะโยม (149)

2.2 การกล่าวถึงความผิดที่ได้ทำ

ผู้พูดพูดถึงการกระทำที่เป็นความผิดของตนเอง อาจแยกได้เป็นสามกรณี ได้แก่

- 1) กรณีที่ผู้ฟังไม่รู้มาก่อนว่าผู้พูดกระทำผิดต่อผู้ฟัง การกล่าวถึงความผิดที่ได้ทำเรื่องใด เป็น การกล่าวถึงความผิดให้ผู้ฟังทราบ

ตัวอย่างเช่น

ครู

- พอดีครูทำหนังสือของเธอขาดต้องขอโทษด้วย(217)
- ขอโทษด้วยนะคะครูยังตรวจข้อสอบนักเรียนไม่เสร็จเลยช่วงนี้งานกิจกรรมต่าง ๆ เยอะมากแต่ครูจะตรวจและเฉลยให้เสร็จภายในอาทิตย์นี้แน่นอนค่ะ (145)

หัวหน้า

- คุณสมชาย ผมอยากจะขอโทษคุณที่ผมจะผิดคำสั่งสัญญาแต่บริษัทเราประสบปัญหา เศรษฐกิจจริง ๆ คุณก็คงรู้ผมอยากให้คุณเข้าใจในสภาพบริษัทขณะนี้ (51)
- ขอโทษครับผมกรอกใบประเมินผลการทำงานของคุณผิดครับ ผมผิดเองครับจะหา วิธีการแก้ไขให้เองครับถ้าช่วยได้จะรีบทำให้เลยครับ (148)

พระ

- โยมหลงตาได้ทำหนังสือขาดไปหน่อยนะโยมจะคิดค่าเสียหายเท่าไรก็ว่ามา (125)
- ขอโทษทีนะโยมเอาตมาคงไปทำงานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ของโยมไม่ได้ (63)

- 2) กรณีที่สถานการณ์ความผิดนั้นเป็นเหตุการณ์ที่เกิดเฉพาะหน้า ทั้งผู้พูดและผู้ฟังต่างก็ ทราบอยู่แล้วว่าผู้พูดกระทำผิดต่อผู้ฟัง การกล่าวถึงความผิดที่ได้ทำไม่ได้เป็นการสารภาพให้ ผู้ฟังทราบแต่เป็นการยอมรับผิด ผู้พูดต้องการแสดงให้ผู้ฟังรู้ว่าผู้พูดยอมรับว่าตนเองกระทำความผิด ต่อผู้ฟัง

ครู

- ขอโทษนักเรียนครูมาสาย (54)

- ครูต้องขอโทษที่นำเรื่องของหนูไปเล่าให้อาจารย์ฟังเพราะครูคิดว่าอาจารย์จะช่วยกันคิดหาทางแก้ปัญหาของหนูได้ (309)

หัวหน้า

- ขอโทษนะที่เข้าห้องประชุมช้าพอดีติดธุระสำคัญ (47)
- ผมขอโทษที่ตำหนิคุณรุนแรงต่อหน้าพนักงานคนอื่น ๆ แต่คุณก็ต้องเข้าใจผมนะว่าคุณทำผิดขนาดไหนผมถึงได้ตำหนิคุณเพื่อไม่ให้คุณทำผิดอีก (210)

พระภิกษุ

- อาตมาขอโทษที่พูดรุนแรงกับโยม (221)
- โยมอาตมาขอโทษนะโยมอาตมาเกิดโทสะเลยกระทำการต่อหน้าโยมลงไปอาตมา จะรับผิดชอบออกค่ารักษาพยาบาลให้โยมเองนะ (119)

3) กรณีที่ผู้พูดอาจไม่กล่าวถึงการกระทำความผิดนั้นอย่างชัดเจนแต่ละไว้หรือใช้คำที่สื่อความหมายถึงการกระทำที่ผู้พูดกระทำผิดต่อผู้ฟัง พบในกลุ่มหัวหน้าและพระภิกษุ

ตัวอย่างเช่น

หัวหน้า

- ผมเสียใจด้วยจริง ๆ ที่ผมได้กระทำเช่นนั้นผมยอมรับว่าผมระงับความโกรธไม่ได้จริง ๆ ขอโทษด้วยนะครับ (181)
- ผมขอโทษที่ทำลงไป (พาไปหาหมอ) (185)

พระภิกษุ

- โยม อาตมาไม่รอบคอบเองอาตมาเสียใจที่ทำให้เรื่องแบบนี้เกิดขึ้นอาตมาขอรับผิดชอบแต่ฝ่ายเดียวแล้วกันนะโยม (149)
- หลวงตาเสียใจในการกระทำที่เกิดขึ้น (176)

4) กรณีที่ผู้พูดกล่าวถึงความผิดที่ได้ทำโดยพยายามลดน้ำหนักความผิดลง กลวิธีการกล่าวถึงความผิดที่ได้ทำเป็นกลวิธีย่อยของกลวิธียอมรับผิดเมื่อผู้พูดใช้วิธีนี้ ผู้พูดน่าจะมีจุดมุ่งหมายที่จะยอมรับความผิดต่อผู้ฟัง แต่ผู้วิจัยพบว่าบางครั้งเมื่อกลุ่มผู้มีสถานภาพสูงใช้กลวิธีนี้ ในขณะที่เดียวกันก็พยายามที่จะลดน้ำหนักความผิดให้น้อยลงด้วย

ตัวอย่างเช่น

ครู

- ขอโทษนะคะที่กรอกคะแนนผิดพลาดเป็นครั้งแรกครูจะจำเป็นประวัติศาสตร์จะไม่ให้มันเกิดขึ้นอีก ครูติดตามแก้ไขให้เรียบร้อยแล้วนะคะ (289)

- ขอโทษนะครูอาจตำหนิรุนแรงไปบ้างแต่ครูก็ทำด้วยความหวังดี (434)

หัวหน้า

- ขอโทษครับผมลืมตัวไปแล้วเรื่องคุณให้กับนาย ก พังไปนิดหนึ่ง คิดว่าเขาคงจะช่วยคิดแก้ไขปัญหาของคุณได้ดีกว่าผมแน่ ๆ เลยครับ (173)

พระ

- ขออภัยที่มาช้าไปหน่อยหนึ่งแต่ไม่เป็นไรยังงั้นหลวงตากีมา (34)

2.3 การตำหนิตนเอง

ผู้พูดกล่าวตำหนิตนเองที่กระทำผิดต่อผู้ฟังโดยกล่าวว่าผู้พูดเป็นผู้กระทำผิด เป็นคนผิดหรือคนไม่ดีที่ ล่วงเกินผู้ฟัง หรือกล่าวถึงข้อบกพร่องของตนซึ่งนำไปสู่การกระทำผิด อาจแยกได้เป็น สามกรณี ดังนี้

1) ผู้พูดกล่าวว่าผู้พูดเป็นผู้กระทำผิด โดยกล่าวว่าผู้พูดผิดเอง ผู้พูดเป็นคนผิด หรือ เป็นความผิดของผู้พูดเอง

ตัวอย่างเช่น

ครู

- ขอโทษนะจะครูผิดเองไม่ดูเธอ (ช่วยเก็บหนังสือ) (174)
- ต้องขอโทษด้วยนะมันเป็นความผิดพลาดของครูเองแล้วครูจะแก้ไขคะแนนให้ (285)

หัวหน้า

- ขอโทษครับผมกรอกใบประเมินผลการทำงานของคุณผิดครับ ผมผิดเองครับจะหาวิธีการแก้ไขให้เองครับถ้าช่วยได้จะรีบทำให้เลยครับ (148)
- ขอโทษนะคุณวิจิตราที่เอาปัญหาครอบครัวของคุณไปเล่าให้คนอื่นฟังถึงคุณจะโกรธผมผมก็ไม่ว่าอะไรหรอกเพราะผมเป็นคนผิด ขอโทษจริง ๆ นะ (172)

พระภิกษุ

- โยมอาตมารู้ว่าอาตมาผิดที่เปิดเผยความลับแต่สักวันหนึ่งถึงอาตมาไม่พูดเรื่องความลับก็จะเปิดออกมาอยู่แล้วให้เด็กวันนี้ดีกว่ารู้วันหน้านะโยมและเราจะได้หาทางแก้ไขได้ อาตมาขอโทษนะโยม (173)

2) ผู้พูดตำหนิการกระทำของตนเอง โดยกล่าวว่าเป็นการกระทำที่ไม่ดีหรือกล่าวว่าคุณไม่สมควรทำเช่นนั้น

ตัวอย่างเช่น

ครู

- ขอโทษนะคุณไม่ควรเปิดโทรศัพท์มือถือแต่จำเป็นจริง ๆ เพราะครูมีนัดสำคัญเกี่ยวกับความเป็นความตาย (7)

หัวหน้า

- ผมขอโทษอย่างมากผมไม่ควรจะกระทำเช่นนั้น เป็นความผิดผมเอง (188)

- ผมต้องขอโทษคุณเป็นอย่างสูงที่ลูแก่โทษะ ถึงกับทำร้ายคุณเข้ามันข้างเป็นการกระทำที่แย่มาก ๆ ผมต้อง ขอโทษคุณจริง ๆ (195)

พระภิกษุ

- ฉันขอโทษนะฉันควรจะคิดให้มากกว่านี้ก่อน (202)

- 3) ผู้พูดตำหนิตนเองว่าเป็นคนผิดหรือคนไม่ดีที่ล่วงเกินผู้ฟัง

ครู

- ครูขอโทษนะลูก ครูโมโหจนลืมตัวครูผิด 100% ครูไม่ควรทำกับนักเรียนอย่างนี้เลย ครูผิดจริงๆ เธอต้องการให้ครูชดใช้อะไรบอกมาเลยครูยินดี ครูต้องช่วยค่ารักษาพยาบาลครูให้ สัญญาว่าเรื่องแบบนี้จะไม่เกิดขึ้นกับครูคนนี้อีกครูขอโทษลูกด้วยนักเรียน (391)

หัวหน้า

- ผมต้องขอโทษจริง ๆ ผมไม่ดีเองอะไรที่ผมพอจะชดเชยให้คุณได้บ้างโปรดบอกมา เกะอะอย่าเกรงใจ และผมจะไม่ทำอีกเด็ดขาด (169)

พระภิกษุ

- หลวงตาแก่แต่อายุแต่ความเพียรกายเวทนาจิตธรรมไม่สมบูรณ์เสียเวลาที่อายุมาก แต่ควบคุมโลกิกรรหลงไม่ได้ (201)

- 4) ผู้พูดกล่าวถึงข้อบกพร่องของตนซึ่งนำไปสู่การกระทำผิด

ครู

- ขอโทษนะคะครูลืมปิดโทรศัพท์คะรีบไปหน่อย(แล้วปิดนะคะไม่คุยโทรศัพท์) (25)
- ครูขอโทษด้วยนะคะครูชุ่มซำมไปหน่อย นี่พวกเรามาช่วยเพื่อนเก็บหน่อย (189)

หัวหน้า

- ขอภัยที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ทำให้ได้รับบาดเจ็บ (177)
- ผมขอโทษที่ผมโมโหไปหน่อยเดี๋ยวไปทำแผลและผมจะเชิญไปทานข้าวกัน (183)

พระภิกษุ

- มันเป็นไปตามกรรมคือการกระทำที่ขาดการพิจารณาไม่มีสติขอโทษด้วย (126)
- หลวงตาต้องขอโทษที่ประมาทเช่นนี้หลวงตาขอชดใช้ของที่เสียหายนี้ (84)

3. การกล่าวชี้แจง

ผู้พูดไม่ได้ปฏิเสธความรับผิดชอบว่าตนไม่ใช่ผู้กระทำผิดแต่ก็พยายามลดความรับผิดชอบหรือลดน้ำหนักความผิดให้น้อยลงโดยการบอกว่าผู้พูดไม่มีเจตนากระทำผิด การอธิบายเหตุผลของการกระทำผิด หรือการพยายามให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณผิดนั้นไม่ได้ก่อความเสียหายร้ายแรงแก่ผู้ฟัง

3.1 การอธิบายเหตุผลของการกระทำผิด

ผู้พูดพยายามลดความรับผิดชอบหรือลดน้ำหนักความผิดที่ล่วงเกินผู้ฟังให้น้อยลงโดยการบอกว่าผู้พูดมีเหตุผลหรือความจำเป็น อธิบายเหตุผลความจำเป็นว่าเป็นสิ่งบังคับให้ผู้พูดต้องกระทำผิดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การอธิบายเหตุผลของการกระทำผิดผู้พูดอาจให้เหตุผลแบบกว้างหรือเหตุผลแบบเจาะจงก็ได้

3.1.1 เหตุผลแบบกว้าง

ผู้พูดบอกให้ผู้ฟังทราบว่าคุณพูดมีเหตุผลหรือความจำเป็น ที่ทำให้ต้องกระทำผิดต่อผู้ฟัง โดยที่ไม่ได้อธิบายรายละเอียดของเหตุผลหรือความจำเป็นนั้นให้ผู้ฟังทราบ ผู้พูดใช้คำว่าต้อง จำเป็น ประกอบกับการกระทำที่ล่วงเกินผู้ฟัง หรือผู้พูดบอกว่ามีธุระหรือมีปัญหาที่ทำให้กระทำผิดโดยไม่ได้อธิบายว่าธุระหรือปัญหานั้นคืออะไร

ตัวอย่างเช่น

ครู

- ขอโทษค่ะที่ครูมาช้า เกิดฉุกเฉินนิดหน่อยคราวหน้ารับรองไม่มีแน่ค่ะสำหรับวันนี้ครูจะชดเชยให้นักเรียนในคาบที่นักเรียนว่างนะค่ะ (95)

หัวหน้า

- ขอโทษครับพอดีมีธุระสำคัญ (17)

พระภิกษุ

- ขอโทษนะที่**ต้อง**บอกยกเลิกเพราะ**ติดธุระ** (53)

3.1.2. เหตุผลแบบเจาะจง

ผู้พูดอธิบายเหตุผลหรือความจำเป็นที่เป็นสิ่งบังคับให้ผู้พูดกระทำ ความผิดให้ผู้ฟังทราบอย่างชัดเจน ผู้วิจัยได้รวมการกล่าวโทษคนอื่นอยู่ในการให้เหตุผลแบบเจาะจง เนื่องจากพบว่าเมื่อมีการให้เหตุผลแบบเจาะจงหมายถึงอธิบายรายละเอียดของเหตุผลหรือสาเหตุที่กระทำ ความผิดแล้วมักจะต้องพาดพิงไปถึงสถานการณ์หรือบุคคลอื่นด้วยโดยที่ผู้พูดจะตั้งใจที่จะกล่าวโทษสถานการณ์หรือบุคคลนั้นโดยตรงหรือไม่ก็ตาม เนื่องจากผู้พูดพยายามที่จะลดน้ำหนัก ความผิดของตน โดยกล่าวว่า สถานการณ์อื่นหรือบุคคลอื่นเป็นสิ่งบังคับให้ผู้พูดกระทำ ความผิด อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มีส่วนทำให้ผู้พูดกระทำ ความผิด หรือ บุคคลอื่นเป็นผู้กระทำ ความผิด ซึ่งทำให้น้ำหนักความผิดที่ผู้พูดต้องรับผิดชอบลดน้อยลง

1) เหตุผลเกี่ยวกับความจำเป็นหรือเหตุสุดวิสัย

ผู้พูดอธิบายเหตุผลโดยกล่าวอ้างความจำเป็น หรือเหตุสุดวิสัย ที่ทำให้ผู้พูดทำความผิดต่อผู้ฟังอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ครู

- ขอโทษนะคะครูเข้าช้าเพราะแวะเข้าห้องน้ำกะทันหัน (89)
- ครูขอโทษนักเรียนทุกคนนะคะที่ไม่สามารถจะบอกคะแนนตามที่สัญญาไว้ได้เพราะครูป่วยจึงไม่สามารถตรวจให้ได้ (136)

หัวหน้า

- ขอโทษครับที่ไม่สามารถทำตามที่สัญญาได้เพราะปัญหานี้ผมไม่อาจคาดหมายได้ก่อนแต่หากบริษัทมีสภาพดีขึ้นผมจะพิจารณาคุณทันที (62)

พระภิกษุ

- หลวงตาเสียใจอย่างสุดซึ้งที่ความชราของหลวงตาเป็นเหตุให้หลวงตาออกคะแนนผิดหลวงตาขอรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียวและจะขอแก้ไขให้ถูกต้อง (134)

2) เหตุผลเกี่ยวกับการคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ฟัง

ผู้พูดอธิบายเหตุผลในการกระทำผิดว่าเกิดจากการคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ฟัง นอกจากนี้จะทำให้ผู้ฟังทราบเหตุผลแล้ว ยังเป็นการแสดงความใส่ใจ และปรารถนาดีต่อผู้ฟังด้วย

ครู

- ครูขอโทษครูพยายามจะขอคำปรึกษาที่ดีมาบอกเธอช่วยกันคิดหาทางแก้ไขให้เธอ (307)

หัวหน้า

- ผมขอโทษที่ไม่ระวังอารมณ์และใช้อารมณ์มากเกินไปแต่ถึงอย่างไรก็ตามผมก็มีความหวังดีต่อคุณจริง ๆ ที่จะกล่าวเตือนในเรื่องนี้และไม่ต้องการให้คุณต้องประสบปัญหาจากการทำผิดพลาดเช่นนี้ในอนาคต (215)

พระภิกษุ

- โยม อาตมารู้ว่าอาตมาผิดที่เปิดเผยความลับแต่สักวันหนึ่งถึงอาตมาไม่พูดเรื่องความลับก็จะเปิดออกมาอยู่แล้วให้เด็กวันนี้ดีกว่าวันนี้หน้าโยมและเราจะได้อาตมาขอโทษนะโยม (174)

3) เหตุผลเกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์

ผู้พูดอธิบายเหตุผลโดยอ้างว่าผู้พูดไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ในขณะนั้น

ครู

- ขอโทษนะคะครูไม่โหมมาก (365)
- ครูขอโทษนะครูระวังอารมณ์ไม่อยู่จึงเผลอดัวทำรุนแรงกับเธอไปครูจะพาเธอไปหาหมอและจะออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมดและจะไปขอโทษผู้ปกครองเธอที่บ้านครูขอรับรองว่าจะไม่ให้เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นอีกครูจะใจเย็นกว่านี้ (378)

หัวหน้า

- ผมต้องขอโทษครับ ผมควบคุมตัวเองไม่ได้ขณะนั้น (193)

พระภิกษุ

- โยมอาตมาขอโทษนะโยมอาตมาเกิดโทสะเลยกระทำการต่อหน้าโยมลงไปอาตมาจะรับผิดชอบออกค่ารักษาพยาบาลให้โยมเองนะ (199)

4) เหตุผลเกี่ยวกับการตำหนิบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่น

ผู้พูดอธิบายเหตุผลโดยกล่าวตำหนิบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นว่าเป็นเหตุให้ผู้พูดกระทำผิดต่อผู้ฟังโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้

ครู

- ขอโทษนะคะไม่สามารถบอกคะแนนให้นักเรียนทราบได้เพราะเครื่องตรวจคอมพิวเตอร์มีปัญหาเรื่องลำดับเลขที่นักเรียนผิดพลาดครูต้องทำเฉลยมาตรวจด้วยมือทำให้การตรวจไม่เสร็จตามกำหนดเวลาต้องขอโทษด้วยนะคะ (139)
- ขอโทษนะคะครูยืมหนังสือเธอไปเผอิญเพื่อนครูเขายืมต่อแล้วเขาทำขาดแต่ครูซ่อมให้เธอแล้วมันอาจไม่เหมือนเดิมนะขอโทษจริง ๆ (238)

หัวหน้า

- ขอโทษอย่างมากเลยพอดีผมไม่ทันระวังลูกชนมากที่บ้านผมเปลวเขาเลยไปฉีกถ้ามีปัญหาย่างไรผมจะซื้อมาให้ใหม่ครับ (124)
- ขอโทษครับพอดีมีโทรศัพท์จากเจ้านายโทรมาคุย (49)

พระภิกษุ

- การครองเรือนบางที่ต้องอาศัยเครื่องทุ่นแรงเราถึงจะบริหารเรือนได้สะดวกขึ้นเดี่ยวขอรับโทรศัพท์ก่อนนะ บอกให้โทรเข้าเพจเจอร์ดันมาโทรเข้ามือถือได้ ฮัลโหล (13)
- ขอโทษคุณโยม กะเวลาไม่ถูกไม่ทราบว่าจะติดมากอย่างนี้ (43)

พบข้อสังเกตที่น่าสนใจว่าแม้ในสถานการณ์ที่ผู้พูดกำลังกล่าวขอโทษผู้ฟังอยู่แต่ผู้พูดที่มีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังก็ยังสามารถให้เหตุผลโดยดำเนินตัวผู้ฟังเองว่าเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้พูดกระทำผิดหรือล่วงเกินผู้ฟัง

ครู

- ครูเสียใจ ขอโทษด้วยไม่มีเจตนาจะทำให้เธอได้รับบาดเจ็บด้วยความโมโหที่เธอยังโทษะครูครูจะพาเธอไปทำแผลที่ห้องพยาบาลเอง (379)
- เหตุการณ์อย่างนี้ครูไม่ต้องการให้เกิดขึ้นเมื่อมันเกิดขึ้นสาเหตุเพราะใคร ทำไมครูถึงต้องทำเช่นนี้ครูก็เสียใจที่มันเป็นเช่นนี้ ถ้าหากมันทำให้พวกเธอพอใจครูขอโทษ (399)
- ทำไมนักเรียนถึงดื้อนักละคะ ครูเตือนเกิน3ครั้งแล้วนักเรียนยังทำอีกครูไม่ได้ตั้งใจ ทำให้นักเรียนต้องมาเจ็บตัวนะคะ ขอโทษจริง ๆ ครูเสียใจที่เกิดเรื่องแบบนี้ (395)

- ครูขอโทษนะเป็นอะไรมากหรือเปล่าเธออยากทำให้ครูโกรธเดี๋ยวไปหาพยาบาลที่ห้องพยาบาลนะ (396)

หัวหน้า

- ผมขอโทษที่ตำหนิคุณรุนแรงต่อหน้าพนักงานคนอื่น ๆ แต่คุณก็ต้องเข้าใจผมนะว่าคุณทำผิดขนาดไหนผมถึงได้ตำหนิคุณเพื่อไม่ให้你做ผิดอีก (210)
- ขอโทษครับคุณไม่น่าทำให้ผมล้แกโทษะเลยครับผมเป็นคนใจร้อนระงับอารมณ์ไม่อยู่ผมผิดครับ ขอโทษ จริง ๆ คราวต่อไปจะไม่มีเหตุการณ์อย่างนี้เกิดขึ้นอีกครับ (198)

พระภิกษุ

- ปัญหาเธอผิดจริงหรือเปล่าถ้าผิดจริงเธอคงไม่ว่าหลวงตานะแต่ถ้าหลวงตาผิดก็ขอโทษด้วยนะ (215)

3.1 การบอกว่าผู้พูดไม่มีเจตนากระทำผิด

ผู้พูดพยายามลดความรับผิดชอบหรือลดน้ำหนักความผิดที่ล่วงเกินผู้ฟังให้น้อยลงโดยการบอกว่าความผิดนั้นไม่ได้เกิดจากเจตนาของผู้พูดผู้พูดไม่ได้ตั้งใจทำให้ผู้ฟังได้รับความเสียหาย หากแต่เกิดจากเหตุสุดวิสัยหรือความพลั้งเผลอของผู้พูด ทศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา (2541) จัดให้การบอกว่าผู้พูดไม่มีเจตนากระทำผิด เป็นกลวิธีย่อยของกลวิธีการยอมรับผิด แต่ผู้วิจัยเห็นว่า ถึงแม้ผู้พูดจะไม่ได้ปฏิเสธความผิดแต่ก็พยายามลดความรับผิดชอบหรือลดน้ำหนักความผิดให้น้อยลงว่าไม่ได้เกิดจากเจตนาของผู้พูด ดังนั้นจึงจัดให้เป็นกลวิธีย่อยของการกล่าวชี้แจง

การบอกว่าผู้พูดไม่มีเจตนากระทำผิด ได้แก่ การบอกว่าผู้พูดไม่เจตนาที่จะกระทำ ความผิด และการบอกว่าผู้พูดกระทำโดยไม่เจตนาให้เกิดผลเสียหายต่อผู้ฟัง

3.1.1 บอกว่าผู้พูดไม่เจตนาที่จะกระทำ ความผิด

ผู้พูดพยายามบอกให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดไม่เจตนาที่จะกระทำ ความผิดหรือไม่เจตนาที่จะให้ สถานการณ์ความผิดนั้นเกิดขึ้น

ตัวอย่างเช่น

ครู

- ขอโทษค่ะครูลืมปิดโทรทัศน์ (34)

หัวหน้า

- ขอโทษอย่างมากเลยพอดีผมไม่ทันระวังลูกชนมากที่บ้านผมเผลาเขาเลยไปฉีกถ้ามีปัญหาย่างไรผมจะซื้อมาให้ใหม่ครับ (124)

พระภิกษุ

- ขอโทษโยม อาตมาไม่ทันได้เห็น มีอะไรเสียหายบ้างประเดี๋ยวจะให้เด็กจัดหาไปแทนให้ขอโทษที (93)

3.2.2 บอกว่าผู้พูดกระทำโดยไม่เจตนาให้เกิดผลเสียหายต่อผู้ฟัง

ผู้พูดพยายามบอกให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดกระทำโดยไม่เจตนาให้เกิดผลเสียหายต่อผู้ฟัง หรือไม่ได้คาดคิดมาก่อนว่าการกระทำของผู้พูดจะทำให้ผู้ฟังได้รับความเสียหายพบในกลุ่มครูและหัวหน้าเท่านั้น

ตัวอย่างเช่น

ครู

- วิจิตราจะครูรู้ว่าเธอเสียใจกับเรื่องนี้แต่ครูต้องขอโทษอย่างมากแต่ครูไม่ได้ตั้งใจจะทำร้ายจิตใจเธอหรอกนะแต่ครูว่าอาจารย์อีกท่านก็เข้าใจดีท่านเต็มใจจะช่วยเหลือเธอเช่นกัน (306)

หัวหน้า

- ขอโทษที่ได้พูดถึงเรื่องราวบางอย่างของคุณให้คนอื่นรับทราบเพราะว่าต้องการได้รับความเห็นจากคนอื่น ๆ บ้างเพื่อหาทางช่วยเหลือคุณไม่ได้ตั้งใจจะทำให้คุณเสียหายขอโทษอีกครั้ง นะคะ (165)

3.2 การพยายามให้ผู้ฟังรู้สึกว่าการผัดนั้นไม่ได้ก่อความเสียหายร้ายแรง

ผู้พูดพยายามลดความรับผิดชอบหรือลดน้ำหนักความผิดที่ล่วงเกินผู้ฟังให้น้อยลงโดยการพยายามโน้มน้าวให้ผู้ฟังเห็นว่าความผัดนั้นไม่ได้ก่อความเสียหายร้ายแรงแก่ผู้ฟัง กลวิธีนี้ปรากฏใช้เฉพาะครูและพระภิกษุเท่านั้น

ครู

- ขอโทษด้วยนะจะเรื่องคะแนนที่สัญญาว่าจะบอกข้อสอบตรวจยากนิดหนึ่งต้องใช้เวลาเพราะส่วนมากเกือบทุกคนจะสามารถทำข้อสอบได้เลยต้องอ่านนานตรวจนานแล้วครูจะพยายามตรวจให้เร็วที่สุดแต่ไม่น่าห่วงนะเพราะส่วนมากจะทำข้อสอบได้กัน (116)
- ทำไมครูถึงสะเพร่าอย่างนี้ทำให้เธอต้องเสียเวลาแต่ครูคิดว่าเมื่อเธอลงเรียนใหม่เธอจะต้องทำได้ดีกว่านี้แน่ ๆ เลย (จ่ายค่าลงทะเบียนให้ด้วยเฉพาะหน่วยกิตที่สอบตกในวิชานั้น) (266)
- วิจิตราคะครูขอโทษที่มีการเข้าใจผิดกันแต่บางเรื่องที่วิจิตรได้ยินมามันอาจจะมีการคลาดเคลื่อนบ้างขอโทษให้หนูได้รู้ตรงนะคะ (345)

พระภิกษุ

- ขอโทษนะรถติดไปหน่อยแต่จะสายสักกี่นาทีบวชไปก็เป็นพระอยู่ดี (31)
- ขออภัยที่มาช้าไปหน่อยหนึ่งแต่ไม่เป็นไรยังงั้นหลวงตากี่มา (34)
- ขอโทษที่อาตมาติดธุระด่วนเลยมาช้าไปหน่อยไม่เป็นไรยังมีเวลาอยู่อีกมาก (41)

4. การเสนอขอชดใช้

ผู้พูดแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำที่ล่วงเกินผู้ฟังโดยเสนอสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟังหรือกล่าวว่าผู้พูดจะกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งให้แก่ผู้ฟังเพื่อเป็นการชดเชยความผิดที่เกิดขึ้น

4.1 การเสนอขอชดใช้แบบทั่วไป

ผู้พูดแสดงความพร้อมที่จะกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตามแต่ผู้ฟังจะเรียกร้องให้แก่ผู้ฟังเพื่อชดเชยความผิด

ตัวอย่างเช่น

ครู

- ครูขอโทษด้วยนะจะมีวิธีใดบ้างที่จะสามารถชดเชยในเรื่องนี้ได้ให้นักเรียนบอกมาเลย
ไม่ต้องเกรงใจครู (223)

หัวหน้า

- ผมขอโทษอย่างมากครับคุณไม่ต้องให้อภัยผมก็ได้นะครับและผมสามารถทำอะไร
ได้บ้างเพื่อเป็นการไถ่โทษ (199)

4.2 การเสนอชดใช้แบบเจาะจง

ผู้พูดเป็นฝ่ายเสนอและกำหนดอย่างเจาะจงลงไปว่าจะกระทำสิ่งใด เพื่อชดเชย
ความผิด สามารถแยกได้เป็นหกกรณี ได้แก่

1) ผู้พูดเสนอว่าจะรับผิดชอบเอง

ตัวอย่างเช่น

ครู

- ครูขอโทษนะครูจะรับผิดชอบเรื่องทั้งหมดเอง (346)

หัวหน้า

- ผมขอโทษนะผมผิดเองที่ลูกแกโทษผมยินดีรับผิดชอบทุกอย่าง (190)

2) ผู้พูดเสนอว่าจะแก้ไข

ตัวอย่างเช่น

ครู

- ขอโทษเดี่ยวครูรอกให้ใหม่ (296)

หัวหน้า

- ขอโทษผมผิดพลาดไปหน่อยแล้วผมจะทำเรื่องแก้ไขให้ใหม่ (134)

พระภิกษุ

- ขอโทษด้วยอาตมาไม่ได้ตั้งใจจะบอกกรรมการให้แก้ไขใหม่ (148)

3) ผู้พูดเสนอขอใช้ด้วยสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความผิด

ครู

- ขอโทษ ครูพยายามแล้วแต่ก็ยังมาไม่ทันเดี่ยวครูจะต่อเวลาให้ (57)

หัวหน้า

- ผมขอโทษผมไม่ทันระวังผมช่วยเก็บสมุดหนังสือให้นะครับคุณคงไม่โกรธนะครับ (87)

พระ

- ขอโทษคุณบัญญัติด้วยอาตมาไม่ได้ตั้งใจแต่จะแก้ไขคือสอนให้ลูกคุณบัญญัติไม่ต้องเสียใจเพราะผู้ที่เลี้ยงเรามาคือผู้มีบุญคุณอย่างสูงทั้งนั้น (173)

4) ผู้พูดชดเชยโดยเสนอสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับคามผิด

หัวหน้า

- ผมขอโทษที่ผมโมโหไปหน่อยเดียวไปทำแผลและผมจะเชิญไปทานข้าวกัน (183)

5) ผู้พูดเสนอให้ผู้ฟังลงโทษเพื่อชดเชยความผิด

หัวหน้า

- ผมขอโทษอย่างมากครับคุณไม่ต้องให้อภัยผมก็ได้ นะครับและผมสามารถทำ
อย่างไรได้บ้างเพื่อเป็นการไถ่โทษ (199)

พระภิกษุ

- อาตมาไม่รู้จะพูดอย่างไรนอกจากขอโทษโยมจะตำหนิติเตียนอย่างไรอาตมายอม
รับผิดได้ทุกอย่าง (193)

6) ผู้พูดเสนอการลงโทษตนเองเพื่อชดเชยความผิด

พระภิกษุ

- ฉันได้ทำผิดอย่างไม่น่าให้อภัยคือการผิดต่อธรรมะและวินัยฉันไม่รู้จะขอโทษโยมยัง
ไงแต่ฉันจะสึก (181)

5. การทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีขึ้น

ผู้พูดพยายามทำให้ผู้ฟังรู้สึกพอใจโดยพยายามแสดงความใส่ใจให้เห็นว่าผู้พูดให้ความสำคัญกับผู้ฟัง รู้สึกเดือดร้อนใจไปกับความเสียหายที่ผู้ฟังได้รับ

5.1 การสัญญาว่าความผิดเช่นเดียวกันนี้จะไม่เกิดขึ้นอีก

ผู้พูดพยายามแสดงให้เห็นว่าผู้พูดให้ความสำคัญกับผู้ฟังโดยสัญญากับผู้ฟังว่าผู้พูดจะไม่ทำความผิดในลักษณะเดียวกันต่อผู้ฟังอีก หรือสัญญาว่าผู้พูดจะปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ซึ่งนำไปสู่การกระทำผิดต่อผู้ฟังเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ฟังได้รับความเสียหายจากการกระทำในลักษณะเดิมของผู้พูด

ตัวอย่างเช่น

ครู

- ครูขอโทษนะคะที่ไม่สามารถเก็บความลับของหนูไว้ได้ครูเสียใจที่เผลอพูดออกไปครูสัญญานะคะว่าคราวหลังครูจะไม่พูดอีกแล้ว (326)

หัวหน้า

- ผมต้องขอโทษจริง ๆ ผมไม่ดีเองอะไรที่ผมพอจะชดเชยให้คุณได้บ้างโปรดบอกมาเถอะอย่าเกรงใจ และผมจะไม่ทำอีกเด็ดขาด (169)

พระภิกษุ

- อาตมาขอโทษอาตมาจะไม่พูดเรื่องนี้ให้ใครรู้อีก (171)

5.2 การแสดงความหวังใยผู้ฟัง

ผู้พูดพยายามแสดงให้เห็นว่าผู้พูดให้ความสำคัญกับผู้ฟังหรือความรู้สึกของผู้ฟังที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดของผู้พูดว่าเป็นอย่างไร หรือรู้สึกอย่างไร โดยถามถึงความเสียหายที่ผู้ฟังได้รับ กล่าวถึงความเสียหายที่ผู้ฟังได้รับจากการกระทำของผู้พูด หรือแสดงความปรารถนาดีต่อผู้ฟัง อาจแยกได้เป็นสองกรณี

1) การถามถึงความเสียหายที่ผู้ฟังได้รับ

ครู

- ขอโทษนะคะนักเรียนครูไม่ทันมองนักเรียนเจ็บตรงไหนหรือเปล่า (194)
- ขอโทษนะเจ็บมากหรือเปล่าไปเถอะครูจะพาไปหาหมอ (356)

หัวหน้า

- ขอโทษพอดีไม่ได้ระวังมีอะไรเสียหายหรือเปล่า (96)
- ขอโทษนะครับเป็นอะไรบ้างหรือเปล่า (97)

พระภิกษุ

- ขอโทษเป็นอะไรหรือเปล่าอุบาสก (94)
- ขอโทษที่นะโยมเอาตมาไม่ทันระวังโยมเป็นอะไรมากหรือเปล่า (99)

2) การกล่าวถึงความเสียหายที่ผู้ฟังได้รับ

ครู

- ทำไมครูถึงสะเพร่าอย่างนี้ทำให้เธอต้องเสียเวลาแต่ครูคิดว่าเมื่อเธอลงเรียนใหม่เธอจะต้องทำได้ดีกว่านี้ แน่ ๆ เลย (จ่ายค่าลงทะเบียนให้ด้วยเฉพาะหน่วยกิต ที่สอบตกในวิชานั้น) (266)
- วิจิตราจะครูรู้ว่าเธอเสียใจกับเรื่องนี้แต่ครูต้องขอโทษอย่างมากแต่ครูไม่ได้ตั้งใจจะทำร้ายจิตใจเธอหรอกนะแต่ครูว่าอาจารย์อีกท่านก็เข้าใจดีท่านเต็มใจจะช่วยเหลือเธอเช่นกัน (306)

หัวหน้า

- ผมขอโทษที่ล่วงเกินคุณมากเลยทำให้คุณต้องอายมากต่อหน้าคนอื่นผมจะปรับปรุงตัวใหม่ไม่ให้เกิดเหตุการณ์อย่างนี้อีกครับ (224)

พระภิกษุ

- ต้องขอโทษอุบาสกอุบาสิกาทั้งหลายด้วยที่ทำให้เสียสมาธิในการฟัง (25)

3. การแสดงความปรารถนาดีต่อผู้ฟัง

ตัวอย่างเช่น

ครู

- ครูต้องขอโทษอย่างมาก ๆ เลยนะคะครูไม่มีเจตนาจะให้หนูเจ็บตัวขนาดนี้ครูเสียใจ ขอให้รักษาตัวให้หายเร็ว ๆ นะคะ (389)

หัวหน้า

- ขอโทษรีบไปโรงพยาบาลก่อน (196)

พระภิกษุ

- อาตมาขอโทษนะโยมรีบไปนิมนต์พระวัดอื่นนะจะได้ไม่เสียงาน (67)

5.3 การพูดตลก

ผู้พูดพยายามแสดงให้เห็นว่าผู้พูดใส่ใจความรู้สึกของผู้ฟังพยายามทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีขึ้นหรือทำให้บรรยากาศดีขึ้นโดยการพูดตลก

ครู

- ขอโทษที่ตอนนั้นครูพูดว่าไงนะ2สัปดาห์หลัง final ใหม้ย (125)

พระภิกษุ

- ขอโทษนะโยมทามาก็อตร้องอีกแล้ว

(6)

จากตัวอย่างผู้ฟังจะทราบได้ว่าเป็นการตั้งใจพูดตลก เพราะผู้พูดพูดในสิ่งที่ทั้งผู้พูดและผู้ฟังต่างก็ทราบว่าไม่ใช่ความเป็นจริง ในสถานการณ์แรกครูผิด้สัญญาที่จะบอกคะแนนสอบกลางภาคแก่นักเรียนการที่ครูถามนักเรียนว่าครูสัญญาที่จะบอกคะแนนหลังการสอบปลายภาคใช่ไหม ชัดแย้งกับความเป็นจริงซึ่งครูสัญญากับนักเรียนว่าจะบอกคะแนนหลังสอบกลางภาค ส่วนในสถานการณ์ที่ 2 พระภิกษูกำลังเทศน์แล้วเสียงโทรศัพท์มือถือของพระภิกษุดังขึ้น ทั้งพระภิกษุและฆราวาสในที่นั้นต่างก็ทราบว่าเป็นเสียงโทรศัพท์ เมื่อพระภิกษุพูดว่าเป็นเสียงทามาก็อตผู้ฟังจึงทราบว่าเป็นการพูดให้ตลก เพื่อให้บรรยากาศดีขึ้น

2.4.2 การปรากฏของกลวิธีการขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

จากการศึกษากลวิธีการขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า พบว่าสถานภาพและน้ำหนักความผิด มีความสัมพันธ์กับการปรากฏของกลวิธีการขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า ดังจะเห็นได้จากเปอร์เซ็นต์การปรากฏที่ต่างกัน ผู้วิจัยจะกล่าวถึงเปอร์เซ็นต์การปรากฏของกลวิธีการขอโทษ ทั้งกลวิธีใหญ่ และกลวิธีย่อย ดังต่อไปนี้

2.4.2.1 เปอร์เซ็นต์การปรากฏของกลวิธีการขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

น้ำหนักความผิด	กลวิธีการขอโทษ																			
	การกล่าวคำแสดงเจตนาในการขอโทษ				การยอมรับผิด				การกล่าวชี้แจง				การเสนอขอใช้				การทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีขึ้น			
	ครู	หัวหน้า	พระ	เจดีย์	ครู	หัวหน้า	พระ	เจดีย์	ครู	หัวหน้า	พระ	เจดีย์	ครู	หัวหน้า	พระ	เจดีย์	ครู	หัวหน้า	พระ	เจดีย์
น้อย	14.09	14.13	12.11	13.44	3.83	3.48	7.27	4.86	9.02	5.65	9.00	7.89	4.06	5.65	4.84	4.85	1.92	0.87	1.04	1.28
กลาง	11.39	11.74	10.73	11.29	7.22	7.83	4.84	6.63	6.65	9.13	10.73	8.84	5.07	4.78	3.81	4.55	1.35	1.74	2.77	1.95
มาก	13.30	13.26	13.49	13.35	5.86	7.39	4.50	5.92	9.92	6.30	7.96	8.06	3.61	5.65	3.11	4.13	2.71	2.39	3.81	2.97
	38.78	39.13	36.33	38.08	16.91	18.70	16.61	17.40	25.59	21.09	27.68	24.79	12.74	16.09	11.76	13.53	5.98	5.00	7.61	6.20

ตารางที่ 5 เปอร์เซ็นต์การปรากฏของกลวิธีการขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

จากตารางจะเห็นได้ว่ากลวิธีการขอโทษที่ผู้มีสถานภาพสูงกว่า นิยมใช้มากที่สุดคือ กลวิธีการกล่าวคำแสดงเจตนาในการขอโทษ 38.08% รองลงมาคือการกล่าวชี้แจง 24.79% การยอมรับผิด 17.40% การเสนอขอชดใช้ 13.53% ตามลำดับ และกลวิธีที่ปรากฏใช้น้อยที่สุดคือ การทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีขึ้น 6.20%

ทัศนีย์ เมฆดาววัฒนา (2541) กล่าวว่า กลวิธีแสดงวัจนกรรมกรขอโทษในภาษาไทยที่ผู้พูดนิยมใช้มากที่สุดคือการกล่าวคำแสดงเจตนาในการขอโทษ รองลงมาคือการยอมรับผิด การเสนอขอชดใช้ และการทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีขึ้น ส่วนการกล่าวชี้แจงพบว่ามีการใช้น้อยที่สุด แต่ในงานวิจัยนี้พบว่า กลวิธีการกล่าวชี้แจงเป็นกลวิธีที่กลุ่มผู้มีสถานภาพสูงกว่านิยมใช้มากที่สุด กล่าวคือนิยมใช้เป็นอันดับสองรองจากการกล่าวคำแสดงเจตนาในการขอโทษ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า กลวิธีการกล่าวชี้แจงเป็นการลดน้ำหนักความผิด ดังนั้นผู้พูดจึงเสียน้ำหนักน้อยกว่ากลวิธีอื่น ๆ กลุ่มผู้มีสถานภาพสูงจึงนิยมใช้กลวิธีนี้มากกว่าคนทั่วไป นอกจากนี้ยังพบว่า พระภิกษุนิยมใช้กลวิธีนี้มากกว่ากลุ่มอื่น รองลงมาคือครู และกลุ่มที่ใช้บ่อยที่สุดคือหัวหน้า ชี้ให้เห็นว่ายังมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังมาก ก็จะใช้กลวิธีการกล่าวชี้แจงมากขึ้นด้วย

กลุ่มที่ใช้กลวิธีการกล่าวคำแสดงเจตนาในการขอโทษ กลวิธียอมรับผิด และกลวิธีเสนอขอชดใช้มากที่สุดคือหัวหน้า รองลงมาได้แก่ครูและพระภิกษุ ทั้งสามกลวิธีนี้เป็นกลวิธีการขอโทษที่สุภาพมากกว่าการกล่าวชี้แจง ผู้พูดจึงรู้สึกเสียน้ำหนักมากกว่า ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ผู้พูดยังมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังมาก ก็จะใช้กลวิธีการกล่าวคำแสดงเจตนาในการขอโทษ กลวิธียอมรับผิด และกลวิธีเสนอขอชดใช้น้อยลง

กลุ่มที่ใช้กลวิธีการทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีขึ้น มากที่สุดคือพระภิกษุ 7.61% รองลงมาคือครู 5.98 % และ หัวหน้า 5.00 % ตามลำดับ เมื่อพิจารณาน้ำหนักความผิด พบว่ากลวิธีที่ผู้มีสถานภาพสูงกว่านิยมใช้มากที่สุดในทุกน้ำหนักความผิด คือ กลวิธีการกล่าวคำแสดงเจตนาในการขอโทษ ซึ่งเป็นการขอโทษแบบตรงไปตรงมามากที่สุด

เป็นที่น่าสังเกตว่า ยิ่งในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดมาก จะใช้กลวิธีการยอมรับผิด กลวิธีการแก้ตัว และการทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีขึ้นมากขึ้นอาจเป็นเพราะผู้พูดเห็นว่าในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดมาก การแสดงความรับผิดชอบด้วยการกล่าวคำแสดงเจตนาในการขอโทษ อาจไม่เพียงพอต่างจากกลวิธีการเสนอขอชดใช้ ซึ่งจะใช้น้อยเมื่อน้ำหนักความผิดมาก เพราะในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดน้อยผู้พูดมั่นใจว่าจะสามารถชดใช้ให้ผู้ฟังได้ จึงใช้มากในสถานการณ์ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินเช่นทำหนังสือขาด ในสถานการณ์ที่น้ำหนักความผิดมาก เช่นตำหนิรุนแรงหรือทำร้ายร่างกาย ผู้พูดไม่มั่นใจว่าจะชดใช้ให้ผู้ฟังได้อย่างไร จึงจะชดใช้ความเสียหายของผู้ฟังได้

2.4.2.2 เปอร์เซ็นต์การปรากฏของกลวิธีการกล่าวคำแสดงเจตนาในการขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

ดังได้กล่าวมาแล้วว่ากลุ่มผู้ที่มีสถานภาพสูงนิยมใช้กลวิธีการกล่าวคำแสดงเจตนาในการขอโทษมากที่สุดกล่าวคือปรากฏกลวิธีนี้ถึง 38.08% จากกลวิธีการขอโทษทั้งหมด กลวิธีการกล่าวคำแสดงเจตนาในการขอโทษประกอบด้วย กลวิธีย่อย 3 กลวิธี คือ การกล่าวขอโทษ การแสดงความเสียใจ และการขอให้ผู้ฟังยกโทษให้

น้ำหนั ความผิด	การกล่าวคำแสดงเจตนาในการขอโทษ											
	กล่าวขอโทษ				แสดงความเสียใจ				ขอให้ยกโทษ			
	ครู	หัวหน้า	พระ	เจ๊สีย	ครู	หัวหน้า	พระ	เจ๊สีย	ครู	หัวหน้า	พระ	เจ๊สีย
น้อย	36.34	35.00	31.43	34.26	0	0	1.90	0.63	0	1.11	0	0.37
ปานกลาง	28.78	28.33	25.71	27.61	0.58	1.11	3.81	1.83	0	0.56	0	0.19
มาก	30.23	29.44	36.19	31.96	3.49	2.78	0.95	2.41	0.58	1.67	0	0.75
รวม	95.35	92.78	93.33	93.82	4.07	3.89	6.67	4.88	0.58	3.33	0	1.30

ตารางที่ 6 เปอร์เซ็นต์การปรากฏของกลวิธีการกล่าวคำแสดงเจตนาในการขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

จากตารางจะเห็นได้ว่า กลวิธีย่อยของการกล่าวคำแสดงเจตนาในการขอโทษที่กลุ่มผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าใช้มากที่สุด คือการกล่าวขอโทษ 93.82% รองลงมาคือ การแสดงความเสียใจ 4.88% และการขอร้องให้ผู้ฟังยกโทษให้ 1.30% ตามลำดับ กลุ่มที่ใช้กลวิธีการกล่าวขอโทษ มากที่สุดคือครู 95.35% รองลงมาได้แก่ พระภิกษุและหัวหน้า 93.33% และ 92.78% ตามลำดับ กลุ่มที่ใช้กลวิธีการแสดงความเสียใจมากที่สุดคือพระภิกษุกล่าวคือ 6.67% รองลงมาได้แก่ ครูและหัวหน้า 4.07% และ 3.89% ตามลำดับ เนื่องจากการแสดงความเสียใจนั้นผู้พูดไม่ได้ยอมรับว่าตนเองเป็นผู้กระทำผิดอย่างชัดเจนเหมือนการกล่าวขอโทษ ผู้พูดที่มีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังมากจึงนิยมใช้วิธีนี้มากกว่า ผู้พูดที่มีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังน้อย

การขอร้องให้ผู้ฟังยกโทษให้ เป็นกลวิธีที่กลุ่มผู้ที่มีสถานภาพสูงใช้น้อยที่สุด ผู้วิจัยสังเกตว่าการกล่าวขอโทษ และการขอร้องให้ผู้ฟังยกโทษให้ ถึงแม้จะมีจุดมุ่งหมายให้ผู้ฟังยกโทษให้เช่นเดียวกัน แต่เมื่อผู้พูดกล่าว คำว่าขอโทษ จะรู้สึกเสียหน้าน้อยกว่าการขอร้องให้ผู้ฟังยกโทษให้ เพราะการกล่าวขอโทษนั้นเป็นจำนวนของการขอโทษ เมื่อผู้พูดกล่าวขอโทษผู้พูดอาจเพียงแค่แสดงความรับผิดชอบในความผิดของตน แต่การขอร้องให้ผู้ฟังยกโทษให้นั้นผู้พูดแสดงให้ผู้ฟังเห็นว่าผู้พูดวาง

คนในสถานะที่ด้อยกว่า ผู้ฟังมีสิทธิจะให้ภัยหรือไม่ให้ภัยและการให้ภัยหรือไม่ให้ภัยของผู้ฟังมีความสำคัญต่อความรู้สึกของผู้พูดมาก ดังนั้นกลุ่มผู้มีสถานภาพสูงจึงใช้วิธีการขอให้ผู้ฟังยกโทษให้น้อยมากยังมีสถานภาพสูงกว่ามากก็ยิ่งใช้น้อย ดังที่ปรากฏจากข้อมูลพบว่ากลุ่มที่ใช้กลวิธีการขอร้องให้ผู้ฟังยกโทษให้มากที่สุดคือหัวหน้า 3.33% รองลงมาคือครู 0.58% ส่วนพระภิกษุชั้นไม่ปรากฏว่าใช้กลวิธีนี้เลย

เมื่อพิจารณาน้ำหนักความผิด จะเห็นได้ว่าการกล่าวขอโทษเป็นกลวิธีซึ่งผู้กระทำความผิดจะนำมาใช้มากที่สุดทุกน้ำหนักความผิด ส่วนการแสดงความเสียใจและการขอร้องให้ผู้ฟังยกโทษให้จะใช้น้อย แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดมาก ผู้พูดจะเลือกใช้การแสดง ความเสียใจและการขอร้องให้ผู้ฟังยกโทษให้มากขึ้น ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นเพราะใน สถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดมากนั้น ผู้พูดเห็นว่าการกล่าวขอโทษซึ่งเป็นรูปแบบพื้นฐานที่ชักัน อยู่บ่อยครั้งนั้นไม่เพียงพอในการขอโทษผู้ฟัง จึงใช้กลวิธีการแสดงความเสียใจและการขอร้องให้ผู้ ฟังยกโทษให้มากขึ้น การขอร้องให้ผู้ฟังยกโทษให้เป็นกลวิธีที่แสดงว่าผู้พูดให้ความสำคัญกับผู้ฟังมาก ส่วนกลวิธีการแสดงความเสียใจ ถึงแม้ว่าจะเป็นกลวิธีที่แสดงความรับผิดชอบน้อยกว่าการกล่าว ขอโทษตรง ๆ กล่าวคือผู้พูดไม่ได้ยอมรับตรง ๆ ว่าตนกระทำความผิดต่อผู้ฟัง แต่ในขณะเดียวกันก็ เป็นการเน้นย้ำความรู้สึกของผู้พูดว่าให้ความสำคัญกับความรู้สึกของผู้ฟังมาก ผู้พูดรู้สึกเสียใจกับ ผู้ฟังในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้น เมื่อน้ำหนักความผิดมาก ผู้พูดจึงใช้ กลวิธีการแสดงความเสียใจ และการขอร้องให้ผู้ฟังยกโทษให้มากขึ้น

2.4.2.3 เปอร์เซ็นต์การปรากฏของกลวิธีการยอมรับผิดของผู้ที่มีสถานภาพ สูงกว่า

กลวิธีการยอมรับผิด ประกอบด้วย กลวิธี การบอกว่าผู้พูดยอมรับผิด การ กล่าวถึงความผิดที่ได้ทำ และการตำหนิตนเอง

น้ำหนัก ความ ผิด	การยอมรับผิด											
	ยอมรับผิด				กล่าวถึงความผิด				ตำหนิตนเอง			
	ครู	หัวหน้า	พระ	เฉลี่ย	ครู	หัวหน้า	พระ	เฉลี่ย	ครู	หัวหน้า	พระ	เฉลี่ย
น้อย	0	0	0	0	19.33	15.12	39.58	24.68	3.33	3.49	4.17	3.66
กลาง	0	0	6.25	2.08	40.00	36.05	16.67	30.90	2.67	5.81	6.25	4.91
มาก	1.33	1.16	0	0.83	22.00	13.95	8.33	14.76	11.33	24.42	18.75	18.17
รวม	1.33	1.16	6.25	2.92	81.33	65.12	64.58	70.34	17.33	33.72	29.17	26.74

ตารางที่ 7 เปอร์เซ็นต์การปรากฏของกลวิธีการยอมรับผิดของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

จากตารางจะเห็นได้ว่ากลวิธีย่อยของการยอมรับผิดที่กลุ่มผู้มีสถานภาพสูงใช้มากที่สุด คือ การกล่าวถึงความผิดที่ได้ทำ 70.34% รองลงมาคือ การตำหนิตนเอง 26.74% และกลวิธีการยอมรับผิดที่ปรากฏใช้น้อยที่สุดคือการบอกว่าผู้พูดยอมรับผิด กล่าวคือใช้เพียง 2.92%

กลวิธีการกล่าวถึงความผิดที่ได้ทำ เป็นการกล่าวถึงความผิดที่ผู้พูดได้กระทำลงไป แต่กลวิธีการตำหนิตนเองเป็นการกล่าวตัดสินลงโทษตัวของผู้พูดเองว่าเป็นผู้ผิด ดังนั้นกลวิธีการตำหนิตนเองจึงเป็นกลวิธีที่ผู้พูดรู้สึกเสียหน้ามากกว่า จึงเห็นได้ว่าผู้พูดที่มีสถานภาพสูง นิยมใช้กลวิธีการกล่าวถึงความผิดที่ได้ทำมากกว่าการตำหนิตนเองมาก และกลุ่มที่ใช้ การตำหนิตนเองมากที่สุดคือ หัวหน้า ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังน้อยที่สุด

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า กลวิธีการบอกว่าผู้พูดยอมรับผิด เป็นกลวิธีการยอมรับผิดที่ทำให้ผู้พูดที่มีสถานภาพสูงกว่ารู้สึกเสียหน้ามากที่สุด แม้เมื่อพิจารณาจากรูปจะเห็นได้ว่า การตำหนิตนเองจะใช้ถ้อยคำที่รุนแรงกว่า เช่น การพูดว่า ครุสะเพราะมาจริงๆ อาตมาไม่ดีเอง น่าจะรุนแรงกว่า การบอกว่า คุยยอมรับผิด อาตมายอมรับผิด แต่ การตำหนิตนเองไม่ว่าจะใช้ถ้อยคำรุนแรงแค่ไหน ก็เป็นการที่ผู้พูดตัดสินตัวเองโดยประเมินจากความเสียหายที่ผู้ฟังได้รับ ส่วนการบอกว่าผู้พูดยอมรับผิด เป็นการตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้ฟังที่ต้องการให้ผู้พูดยอมรับไม่ใช่ผู้พูดตัดสินตัวเอง ผู้พูดที่มีสถานภาพสูงกว่าจึงรู้สึกเสียเสียหน้ามากกว่า และเป็นกลวิธีที่สุภาพมากกว่าด้วย แต่เป็นที่น่าแปลกใจอย่างยิ่ง ผู้พูดที่มีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังมากจะยิ่งใช้กลวิธีการบอกว่าผู้พูดยอมรับผิดมากขึ้น ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าน่าจะเกี่ยวข้องกับการกลัวความผิด หรืออำนาจของอีกฝ่ายหนึ่งที่จะลงโทษตนได้ ยิ่งผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่ามาก ก็จะต้องอยู่ในสถานะที่เหนือกว่า เกินกว่าที่ผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่าจะลงโทษได้ อีกทั้งการบอกว่าผู้พูดยอมรับผิด ยังแสดงถึงคุณธรรมของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า ดังนั้นยิ่งผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังมากจะยิ่งใช้กลวิธีการบอกว่าผู้พูดยอมรับผิดมากขึ้น

เมื่อพิจารณาน้ำหนักความผิดพบว่าในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดน้อย และความผิดปานกลาง กลวิธีย่อยที่ปรากฏมากที่สุดก็คือการกล่าวถึงความผิดที่ได้ทำ รองลงมาได้แก่ กลวิธีการตำหนิตนเอง และ การบอกว่าผู้พูดยอมรับผิดใช้น้อยที่สุด ส่วนในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดมาก จะใช้กลวิธีการตำหนิตนเองมากกว่าการกล่าวถึงความผิดที่ได้ทำ เพราะ การตำหนิตนเองนั้นผู้พูดเสียหน้ามากกว่าการกล่าวถึงความผิดที่ได้ทำ ในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดมากผู้พูดพยายามที่จะชดเชยให้แก่ผู้ฟังมากขึ้นด้วยการตำหนิตนเองว่าเป็นคนผิด หรือเป็นคนไม่ดี ซึ่งเป็นกลวิธีที่แสดงให้เห็นว่าผู้พูดคำนึงถึงความรู้สึกของผู้ฟังมากกว่าหน้าของผู้พูดเอง ดังนั้นยังเป็นสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดมาก ผู้พูดจะเลือกใช้กลวิธีที่ทำให้ตนเองรู้สึกเสียหน้ามากขึ้นเพื่อชดเชยให้แก่ผู้ฟัง

ส่วนกลวิธีการบอกว่าผู้พูดยอมรับผิด จะใช้มากที่สุด ในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดปานกลางและมาก ไม่ปรากฏใช้ในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดน้อย

ดังนั้นในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดมาก ผู้พูดที่มีสถานภาพสูงกว่าจะใช้การตำหนิตนเอง และ กลวิธีการบอกว่าผู้พูดยอมรับผิด มากขึ้น แต่จะใช้กลวิธีการกล่าวถึงความผิดที่ได้ทำ

น้อยลง เพราะในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดมาก ผู้พูดจะยิ่งให้ความสำคัญต่อความรู้สึกของผู้ฟังมากกว่าคำนึงถึงหน้าของตน จึงเลือกใช้กลวิธีที่เสียหน้ามากมากขึ้น เพื่อแสดงความสุภาพต่อผู้ฟังมากขึ้น

2.4.2.4 เพอร์เซนต์การปรากฏของกลวิธีการกล่าวชี้แจงของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

กลวิธีการกล่าวชี้แจงเป็นกลวิธีที่ผู้ที่มีสถานภาพสูงใช้มากเป็นอันดับสองรองจากการกล่าวคำแสดงเจตนาในการขอโทษ ประกอบด้วย กลวิธีย่อย สามกลวิธี ได้แก่ การให้เหตุผลการบอกว่าผู้พูดไม่เจตนากระทำผิด และ การพยายามให้ผู้ฟังเชื่อว่าความผิดนั้นไม่ร้ายแรง

น้ำหนัก ความ ผิด	การกล่าวชี้แจง											
	ให้เหตุผล				ไม่เจตนา				ไม่ร้ายแรง			
	ครู	หัวหน้า	พระ	เจดีย์	ครู	หัวหน้า	พระ	เจดีย์	ครู	หัวหน้า	พระ	เจดีย์
น้อย	18.94	8.25	17.50	14.90	15.86	18.56	8.75	14.39	0.44	0	6.25	2.23
กลาง	21.15	37.11	31.25	29.84	4.85	6.19	7.50	6.18	0	0	0	0
มาก	22.91	13.40	6.25	14.19	14.98	16.49	22.50	17.99	0.88	0	0	0.29
รวม	63.00	58.76	55.00	58.92	35.68	41.24	38.75	38.56	1.32	0	6.25	2.52

ตารางที่ 8 เพอร์เซนต์การปรากฏของกลวิธีการกล่าวชี้แจงของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

จากตาราง จะเห็นได้ว่ากลวิธีย่อยของการกล่าวชี้แจง ที่กลุ่มผู้ที่มีสถานภาพสูงใช้มากที่สุด คือ การให้เหตุผล 58.92% รองลงมาคือ การบอกว่าผู้พูดไม่เจตนากระทำผิด 38.56% และการพยายามให้ผู้ฟังเห็นว่า ความผิดนั้นไม่ได้ก่อความเสียหายร้ายแรงใช้น้อยที่สุดคือ 2.52%

ในสังคมไทยเหตุผลของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่ามักจะได้รับความคิดเห็นมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่า สำหรับผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า การให้เหตุผลเป็นกลวิธีที่ทำให้ผู้ฟังยอมรับได้มากกว่า ในขณะที่เดียวกันผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าจะถูกคาดหวังว่าเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะสูง มีความรู้และประสบการณ์ มีการตัดสินใจด้วยความรอบคอบ การบอกว่าผู้พูดไม่เจตนากระทำผิดจึงเป็นกลวิธีที่ทำให้ผู้ฟังยอมรับได้น้อยกว่า ดังนั้นผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าจึงนิยมใช้วิธีการให้เหตุผลมากที่สุดในการกล่าวชี้แจง

กลุ่มที่ใช้กลวิธีการให้เหตุผล มากที่สุดคือครู 63.00% รองลงมาได้แก่ หัวหน้าและพระภิกษุ 58.76% และ 55.00% ตามลำดับ กลุ่มที่ใช้กลวิธีการบอกว่าผู้พูดไม่เจตนากระทำผิด มากที่สุดคือหัวหน้า 41.24% รองลงมา ได้แก่ พระภิกษุและ ครู 38.75% และ 35.68% ตามลำดับ

กลุ่มที่ใช้กลวิธีการพยายามให้ผู้ฟังเห็นว่าความผิดนั้นไม่ได้ก่อความเสียหายร้ายแรงมากที่สุดคือพระภิกษุ 6.25% รองลงมาคือครู 1.32% ส่วน หัวหน้านั้นไม่ปรากฏว่าใช้กลวิธีนี้เลย ผู้วิจัยสันนิษฐานว่ากลวิธีนี้มีความสุภาพน้อย เนื่องจากแม้ผู้พูดจะพูดด้วยเจตนาปกป้องให้ผู้ฟังคลายกังวล แต่ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ได้แสดงให้ผู้พูดให้ความสำคัญต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเท่าที่ควร ดังนั้นจึงปรากฏใช้น้อย และผู้ที่จะใช้กลวิธีนี้จะต้องเป็นผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังมาก

การใช้กลวิธีการให้เหตุผลนั้นส่วนใหญ่ผู้ที่มีสถานภาพสูงนิยมใช้การให้เหตุผลแบบเจาะจงมากกว่าการให้เหตุผลแบบกว้าง พบว่ามีการให้เหตุผลแบบเจาะจง 67.13% การให้เหตุผลแบบกว้าง 32.87% ผู้วิจัยคิดว่าการให้เหตุผลแบบเจาะจงเป็นกลวิธีการขอโทษที่คำนึงถึงความ รู้สึกของผู้ฟังมากกว่าเหตุผลแบบกว้างซึ่งไม่ได้ให้รายละเอียดมากเท่าที่ผู้ฟังต้องการ เพียงแต่ต้องการบอกว่าผู้พูดมีเหตุผลเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม พบว่า ยิ่งผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังมาก ก็ยังมีโอกาสที่จะใช้การให้เหตุผลแบบกว้างมากขึ้น กลุ่มที่ใช้การให้เหตุผลแบบกว้างมากที่สุดคือพระภิกษุ กล่าวคือใช้มากถึง 50% เท่ากับการให้เหตุผลแบบเจาะจง รองลงมาคือครู 31.65% และ หัวหน้าใช้น้อยที่สุดคือ 16.95%

เมื่อพิจารณาน้ำหนักความผิด พบว่าในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดน้อย และปานกลาง ผู้พูดที่มีสถานภาพสูงกว่าจะใช้กลวิธีการให้เหตุผล มากกว่ากลวิธีการบอกว่าผู้พูดไม่เจตนากระทำผิด แต่ในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดมาก ผู้พูดที่มีสถานภาพสูงกว่าจะใช้กลวิธีการบอกว่าผู้พูดไม่เจตนากระทำผิด มากกว่ากลวิธีการให้เหตุผล เนื่องจากในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดมาก ผู้พูดกระทำสิ่งที่ทำให้ผู้ฟังได้รับความเสียหายรุนแรงจนผู้พูดไม่สามารถหาเหตุผลมารองรับการกระทำหรือลบล้างความผิดนั้นได้ จึงเลือกใช้การบอกว่าไม่เจตนากระทำผิดแทน

ส่วนกลวิธีการพยายามให้ผู้ฟังเห็นว่าความผิดนั้นไม่ได้ก่อความเสียหายร้ายแรงใช้น้อยที่สุดทุกน้ำหนักความผิด และใช้มากที่สุดในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดน้อย

2.4.2.5 เปอร์เซ็นต์การปรากฏของกลวิธีการเสนอข้อดีใช้ของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

กลวิธีการเสนอข้อดีใช้ ประกอบด้วย การเสนอข้อดีแบบทั่วไป และการเสนอข้อดีแบบเจาะจง ซึ่งมีอัตราการปรากฏ ดังตารางต่อไปนี้

น้ำหนัก ความผิด	การเสนอขอใช้							
	ทั่วไป				เจาะจง			
	ครู	หัวหน้า	พระ	เฉลี่ย	ครู	หัวหน้า	พระ	เฉลี่ย
น้อย	0	0	0	0	31.86	35.14	41.18	36.06
กลาง	1.77	0	0	0.59	38.05	29.73	32.35	33.38
มาก	1.77	6.76	0	2.84	26.55	28.38	26.47	27.13
รวม	3.54	6.76	0	3.43	96.46	93.24	100	96.57

ตารางที่ 9 เบอร์เซ็นต์การปรากฏของกลวิธีการเสนอขอใช้ของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

ในสถานการณ์ส่วนใหญ่เมื่อผู้พูดต้องการเสนอขอใช้ต่อผู้ฟัง ผู้พูดมักจะประเมินความต้องการของผู้ฟังจากสถานการณ์นั้น และเสนอขอใช้อย่างเจาะจงลงไปว่าผู้พูดจะทำอะไรให้แก่ผู้ฟังเพื่อขอใช้ความผิด มีเพียงส่วนน้อยที่ผู้พูดใช้กลวิธีการเสนอขอใช้แบบทั่วไปซึ่งให้ผู้ฟังบอกความต้องการของตนเองว่าต้องการให้ผู้พูดขอใช้อย่างไร จากตารางจะเห็นได้ว่ากลวิธีย่อยของการเสนอขอใช้ที่กลุ่มผู้มีสถานภาพสูงใช้มากกว่า คือการเสนอขอใช้แบบเจาะจง 96.57 % ส่วนการเสนอขอใช้แบบทั่วไปนั้นใช้น้อยมากกล่าวคือใช้เพียง 3.43 %

เมื่อพิจารณาแต่ละกลุ่มพบว่ากลุ่มที่ใช้กลวิธีการเสนอขอใช้แบบทั่วไปมากที่สุดคือ หัวหน้า 6.76 % รองลงมาได้แก่ครู 3.54% ส่วนพระภิกษุซึ่งมีสถานภาพสูงที่สุดนั้นไม่ใช้กลวิธีนี้เลย กลุ่มที่ใช้กลวิธีการเสนอขอใช้แบบเจาะจงมากที่สุดคือ พระภิกษุ 100% รองลงมาได้แก่ครู 96.46 % และหัวหน้า 93.24% จะเห็นได้ว่ายิ่งผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังมากก็ยิ่งใช้กลวิธีการเสนอขอใช้แบบทั่วไปน้อย ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะการเสนอขอใช้แบบทั่วไปนั้น ผู้พูดเปิดโอกาสให้ผู้ฟังเป็นฝ่ายเสนอว่าต้องการให้ผู้พูดขอใช้อย่างไร ผู้พูดที่มีสถานภาพสูงกว่ามักจะประเมินความต้องการของผู้ฟังเองจากสถานการณ์นั้น ๆ และเสนอขอใช้อย่างเจาะจงลงไปว่าจะทำอะไรให้แก่ผู้ฟัง

เมื่อพิจารณาน้ำหนักความผิด พบว่าการเสนอขอใช้แบบทั่วไปจะใช้มากเมื่อน้ำหนักความผิดมากในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดน้อยพบว่าจะไม่มีการใช้การเสนอขอใช้แบบทั่วไปเลยมีเฉพาะการเสนอขอใช้แบบเจาะจงเท่านั้น น่าจะเป็นเพราะในสถานการณ์ที่น้ำหนักความผิดน้อยผู้พูดมีความมั่นใจว่าสิ่งที่ตนเสนอว่าจะกระทำให้ผู้ฟังสามารถขอใช้ความผิดที่กระทำต่อผู้ฟังได้แต่เมื่อน้ำหนักความผิดมากสิ่งที่ตนเสนอว่าจะกระทำให้ผู้ฟังอาจไม่เพียงพอที่จะขอใช้ความผิด นอกจากนี้ในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดน้อย มักจะเป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดสามารถคาดเดาความต้องการของผู้ฟังได้ง่ายกว่า และตัดสินใจได้ง่ายว่าจะกระทำการสิ่งใดเพื่อขอใช้

2.4.2.6 เพอร์เซ็นต์การปรากฏของกลวิธีการทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีขึ้นของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

กลวิธีการทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีขึ้นเป็นกลวิธีที่ผู้มีสถานภาพสูงใช้น้อยที่สุดในจำนวนกลวิธีทั้งหมด ประกอบกลวิธี ย่อย สามกลวิธี ได้แก่ การให้สัญญาว่าความผิดเช่นเดียวกันนี้จะไม่เกิดขึ้นอีก การแสดงความห่วงใยผู้ฟัง และ การพูดตลก

น้ำหนัก ความ ผิด	การทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีขึ้น											
	การสัญญา				การแสดงความห่วงใย				การพูดตลก			
	ครู	หัวหน้า	พระ	เจดีย์	ครู	หัวหน้า	พระ	เจดีย์	ครู	หัวหน้า	พระ	เจดีย์
น้อย	1.89	0	0	0.63	28.3	17.39	9.091	18.26	1.89	0	4.55	2.14
กลาง	9.43	8.70	13.64	10.59	13.21	26.09	22.73	20.67	0	0	0	0
มาก	15.09	21.74	0	12.28	30.19	26.09	50.00	35.43	0	0	0	0
รวม	26.42	30.43	13.64	23.50	71.7	69.57	81.82	74.36	1.89	0	4.55	2.14

ตารางที่ 10 เพอร์เซ็นต์การปรากฏของกลวิธีการทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีขึ้นของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

จากตารางจะเห็นได้ว่ากลวิธีย่อยของกลวิธีการทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีขึ้น ที่กลุ่มผู้มีสถานภาพสูงนิยมใช้มากที่สุด คือการแสดงความห่วงใยผู้ฟัง 74.36 % รองลงมาคือการสัญญาว่าความผิดเช่นเดียวกันนี้จะไม่เกิดขึ้นอีก 23.50 %

กลวิธีแสดงความห่วงใย เป็นการแสดงอย่างตรงไปตรงมาว่าผู้พูดคำนึงถึงความรู้สึกของผู้ฟัง ห่วงใยผู้ฟัง ในขณะที่การให้สัญญาเป็นการแสดงทางอ้อมว่าผู้พูดคำนึงถึงความรู้สึกของผู้ฟังโดยให้สัญญาว่าจะไม่กระทำการที่ละเมิดต่อผู้ฟังอีก การให้สัญญาเป็นการผูกมัดตัวเองว่าจะทำในสิ่งที่ผู้ฟังคาดหวัง ในสังคมไทยซึ่งให้ความสำคัญเรื่องสถานภาพมาก ผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่ามักจะมี ความคาดหวังในการกระทำของผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่าให้เป็นไปตามแนวทางที่ผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าเห็นว่าดีงามถูกต้องมากกว่าที่ผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่าจะคาดหวังให้ผู้ที่มีสถานภาพสูงกระทำการที่ถูกต้อง เพราะถือว่าผู้ที่มีสถานภาพสูงจะต้องกระทำในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นแบบอย่างอยู่แล้ว การให้สัญญาจึงเป็นการลดสถานภาพผู้พูดลงมาทำให้รู้สึกเสียหน้ามากกว่าการแสดงความห่วงใย นอกจากนี้ การแสดงความห่วงใยยังแสดงถึงเมตตาธรรมที่ผู้ใหญ่พึงมีแก่ผู้น้อย ผู้ใหญ่ที่ดีในทฤษฎีของผู้น้อย เป็นบุคคลซึ่งมีความกรุณาปราณีมีเมตตาธรรม คนไทยจัดเป็นคนหัวอ่อนตามลักษณะของคนว่า

นอนสอนง่าย การปฏิบัติตนต่อผู้ใหญ่จะคล้อยตามโดยปราศจากข้อโต้แย้งผู้ใหญ่ให้ความคุ้มครองเด็กมากจนเด็กขาดความคิดของตนเอง การคล้อยตามผู้ใหญ่ได้รับการยกย่องให้เป็นสิ่งที่ดีงามควรแก่การปฏิบัติ (เสาวภา ไพทยวัฒน์, 2538) ผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าจึงนิยมกลวิธีแสดงความห่วงใยมากที่สุด ยิ่งมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังมาก ก็ะยิ่ง ใช้กลวิธีแสดงความห่วงใย มากขึ้นเห็นได้จากกลุ่มที่ใช้กลวิธีการแสดงความห่วงใยผู้ฟังมากที่สุดคือพระภิกษุ 81.82 % รองลงมาได้แก่ครู 71.70 % และ หัวหน้า 53.33% ตามลำดับ

ส่วนกลวิธีการทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีขึ้น ที่ใช้น้อยที่สุดคือการพูดตลก ใช้เพียง 2.14 % และผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่ามากมีโอกาสใช้มากกว่า พบว่าหัวหน้าไม่ใช้กลวิธีนี้เลย เนื่องจากการพูดตลกถึงแม้จะทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีขึ้น แต่ก็มีความเสี่ยงที่จะทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่า ผู้พูดไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องที่เกิดขึ้นเท่าที่ควร

เมื่อพิจารณาน้ำหนักความผิด พบว่าเมื่อเป็นสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดมาก ผู้พูดที่มีสถานภาพสูงกว่า จะยิ่งใช้ การสัญญาว่าความผิดเช่นเดียวกันนี้จะไม่เกิดขึ้นอีกมากขึ้น

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าผู้พูดที่มีสถานภาพสูงกว่านิยมใช้กลวิธีแสดงความห่วงใยมากกว่าการให้สัญญา เนื่องจากการให้สัญญาผู้พูดจะรู้สึกเสียหน้ามากกว่า ดังนั้นในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดน้อยกลวิธีการสัญญาว่าความผิดเช่นเดียวกันนี้จะไม่เกิดขึ้นอีกจะปรากฏใช้น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับกลวิธีอื่น ๆ เมื่อเป็นสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดมาก ผู้พูดที่มีสถานภาพสูงกว่า จะยิ่งใช้ การสัญญาว่าความผิดเช่นเดียวกันนี้จะไม่เกิดขึ้นอีกมากขึ้น

การพูดตลก จะใช้ในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดน้อย เท่านั้น เมื่อมีน้ำหนักความผิดปานกลางและมากไม่พบว่ามีการใช้กลวิธีนี้ เนื่องจากสถานการณ์ความผิดรุนแรงเกินกว่าที่การพูดตลกจะทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีขึ้นได้

จากการศึกษาการขอโทษของผู้มีสถานภาพสูงกว่า จะเห็นได้ว่าผู้มีสถานภาพสูงกว่าเห็นความสำคัญของการขอโทษเมื่อกระทำผิด กล่าวคือขอโทษมากกว่าไม่ขอโทษ แต่พบว่ายิ่งผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังมากกลับจะยิ่งกล่าวขอโทษน้อยลง อาจเป็นเพราะผู้มีสถานภาพสูงกว่าให้ความสำคัญต่อการรักษาหน้าของตน นอกจากนี้ยังพบว่าในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดมาก ผู้มีสถานภาพสูงกว่ากลับจะยิ่งกล่าวขอโทษน้อยลง น่าจะเป็นเพราะเมื่อสถานการณ์มีน้ำหนักความผิดมากผู้มีสถานภาพสูงกว่าจะรู้สึกเสียหน้าในการกล่าวขอโทษมากขึ้น เมื่อผู้มีสถานภาพสูงกว่าไม่กล่าวขอโทษ จะเลือกที่จะไม่พูด (ทำเฉย ๆ) มากกว่า การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น และการแสดงวัจนกรรมอื่น เนื่องจากการไม่พูด (ทำเฉย ๆ) เป็นการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่จะทำให้รู้สึกเสียหน้า

เมื่อวิเคราะห์กลวิธีการขอโทษพบว่าแบ่งได้เป็น 5 กลวิธี และสามารถแบ่งเป็นกลวิธีย่อย ได้เป็น 14 กลวิธี กลวิธีที่ผู้มีสถานภาพสูงกว่านิยมใช้มากที่สุดได้แก่ การกล่าวคำแสดงเจตนาในการขอโทษ รองลงมาได้แก่ การกล่าวชี้แจง การยอมรับผิด และการเสนอชดใช้ กลวิธีที่ผู้มีสถานภาพสูงกว่านิยมใช้น้อยที่สุดได้แก่ การทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีขึ้น จะเห็นได้ว่าผู้มีสถานภาพสูงกว่านิยมใช้กลวิธี

การกล่าวที่แข็งแรงมาก เนื่องจากกลวิธีนี้เป็นการลดน้ำหนักความผิดทำให้เสียหน้าน้อยลง ในสถานการณ์ที่มีน้ำหนักความผิดมาก ผู้มีสถานภาพสูงกว่าใช้กลวิธีการกล่าวที่แข็งแรงมากขึ้นด้วย

จากโอกาสในการกล่าวขอโทษและการเลือกใช้กลวิธีดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าผู้มีสถานภาพสูงกว่า ให้ความสำคัญต่อหน้าของตนเองและอาจจะรู้สึกเสียหน้ามากเมื่อต้องกล่าวขอโทษผู้มีสถานภาพต่ำกว่า ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นเพราะสถานภาพที่สูงกว่าทำให้ต้องวางตนเป็นแบบอย่างจึงรู้สึกเสียหน้ามากเมื่อกระทำผิด และการขอโทษ หมายถึง การที่ต้องยอมรับผิดกับผู้น้อยแต่อย่างไรก็ตาม การที่ผู้มีสถานภาพสูงกว่ากล่าวขอโทษมากกว่าไม่ขอโทษ ย่อมแสดงให้เห็นว่าผู้มีสถานภาพสูงกว่ายังคงให้ความสำคัญต่อความรู้สึกของผู้ฟังมากกว่าการเสียหน้าของตน และเพื่อให้เห็นว่าสถานภาพมีผลต่อการขอโทษอย่างไร ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงการขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่าในบทต่อไป